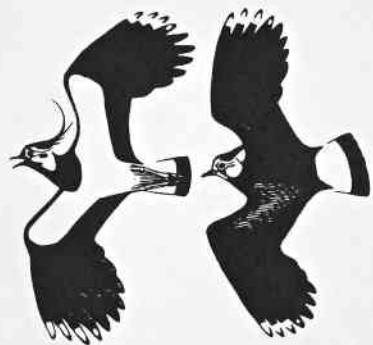

ISSN 0908-858X
Postbesørget blad

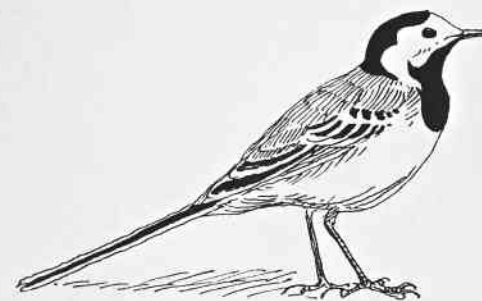
09106 ARC 209 000
NIELS BOMHOLT JENSEN
LANGEMARKEN 3
ULBØLLE
5762 VESTER SKERNI 5762 o 2/ 1 1

Dansk Ornitologisk Forening

Foreningen for fuglebeskyttelse

HAVREVIMPEN DOF- FYN

11. ÅRGANG NR. 2, JUN 2003

Punkttællinger
Hvidnæbbet Lom
Fuglelivet i haven
Fra Hofmangaves historie
– fugleliv og natur

HAVREVIMPEN

Udgives af Dansk Ornitologisk Forenings lokalafdeling for Fyns Amt

ISSN 0908-858X

Tryk: Micro-Forma Oplag: 650

Redaktion:

Søren Gjaldbæk - Jacob Sterup Andersen - Tim H. Hansen - Michael Mosebo Jensen

Redaktør:

Søren Gjaldbæk, Carsten Hauchs Vænge 4, 5230 Odense M, tlf. 66 13 78 56

e-mail: soeren.gjaldbæk@mail.dk

Udsendelse af Havrevimpen (abonnement, adresseændringer):

Michael Mosebo Jensen, Sønder Alle 87, Strib, 5500 Middelfart, tlf 26 82 07 29

e-mail: mimj@doffyn.dk

Hjemmeside: www.doffyn.dk

Indsendelse af observationer:

Via Hjemmesiden, kun for folk, som er tilmeldt som brugere.

e-mail: : obs@doffyn.dk

pr. telefon til én fra Administrationsgruppen, DOF-Fyn Web:

Bent Staugård Nielsen	62 62 30 62
Erhardt Ecklon	62 21 99 16
Jacob Sterup Andersen	62 29 26 29 / 25 56 74 17
Michael Mosebo Jensen	26 82 07 29
Hans Rytter	62 27 20 26 / 23 34 86 36

Webmaster:

Hans Rytter, Nyborgvej 88, Trunderup, 5772 Kværndrup, tlf. 62 27 20 26 / 23 34 86 36

Kontaktadresse, bestyrelsen:

Flemming Byskov, Sdr. Højrupvejen 128 C, Havndrup, 5750 Ringe, tlf. 65 98 22 18

Indhold:

Fra redaktionen	3	Fra felten	35
Keldsnor fuglestation	3	Punkttællinger	44
Fra Hofmannsgaves historie	4	Turrappporter	46
Fuglelivet i haven	29	Ture	57
Hvidnæbbet Lom	32	Små pip	58

Tegninger: Ole Runge og Kåre Gjaldbæk (side 33 og 34). Forsidetegning: Ole Runge.

Fotos: Hans Rytter.

Copyright: DOF-Fyn. Udgivelsen må kun citeres med tydelig kildeangivelse

Fra redaktionen

Så er forårsnummeret parat, her hvor foråret går på hæld! Tak til de mange, som benyttede girokortet, der var indlagt i sidste nummer, til at give et bidrag på 50,00 kr. Har man ikke gjort det, kan det stadigvæk nås, kortet er ikke forældet. Skulle det være forlagt, kan man indbetale på giro: reg.nr. 1199, kontonr. 525-7468 c/o Ole Tønder, Jens Juelsvej 32, st. 5230 Odense M. På forhånd tak.

Observatør på KNF

Af Erik Danielsen

Keldsnor Fuglestation, KNF, har de sidste to sæsoner været uden fast observatør. Stationen har lejet et sommerhus beliggende lige ned til Gulstav Mose fra 1. august, som man kan bo i, hvis man i en periode – et par dage eller så længe man vil – dækker trækket fra Dovns Klint. Eneste betingelse er, at man skal notere sine observationer i KNF's bog. Det benyttede Erik sig af. Man får adgang til huset ved at henvende sig til Søren Bøgelund, tlf. 62 56 20 05.

"Those were the days", en linie fra en sang. Når man sidder her Nytårsdag og laver status over fugleåret går mine tanker til søens folk.....øh sludder, Sydlangeland, anden uge i september.

Jeg fik min drøm opfyldt, én uge med 100% på obs. Sommerhuset, som KNF havde lejet, ventede, af sted!

Tænk sig, sidde på klinten fra 05.40 - og allerede fra 10.00 i skjortearmer – til 17.30, the på kanden, madpakken og fuglene i fuld fart ud over klinten, man bliver helt salig.

Stressede chefer og deres lige så stressede medarbejdere skulle prøve det. Psykologer og psykiatere kunne godt lukke bixsen. Måske et uopdaget

marked for DOF.....i stedet for at æde kaniner levende.

Som sagt, vejret var "højsommer", østlige vinde, senere nordlige og meget diset "Fakkevej" (her refereres til Fakkebjerg, som er en yndet obspost, når rovfugletrækset sætter ind/Red.), sluttede lørdag med overskyet og kuling.

121 arter, jeg kunne nok have fået flere, men der var ikke tid til at kratluske. Highligts: Vandrefalk, Aftenfalk, Havørn, Hedehøg, Mellemkjove, Rovterne og Almindelig Kjove. 13 rovfuglearter blev det til.

Hvis sommerhuset skal lejes i 2003, så bak op om det og tag en uge på klinten – prøv det!!

Af den fynske ornitologis historie

Af Søren Gjaldbæk

Nedenstående artikel er blevet til efter samtaler med Jørgen Jensen, blandt andet kendt fra sit arbejde som artsadministrator for Sort Stork, som gennem sit bekendtskab med folk, som færdes på landsarkivet var kommet i besiddelse af nogen kilder om fuglelivet ved Hofmangave i slutningen af 1800-tallet. Oversættelse af kilderne fra landsarkivet er udført af Lillian Rasmussen, en meget stor tak for det. Det er også Lillian, der har fundet afsnittet om jagten, dyre – og planteliv. Data om dyrlæge Grill skyldes Margit Egdal. Artiklen tog oprindeligt afsæt i en fugleliste fundet af Per From.

Mange fynboer kender Hofmangave, som er en herregård beliggende ud til Odense Fjord umiddelbart syd for Enebærødde. Cykler man fra Odense til Enebærødde af cykelstien langs Odense Fjord ledes man kort efter Fjordmarken ind gennem godsets have, som rummer mange fugle. En af Jørgen Jensens bekendte, Per From, interesserede sig for Hofmangaves historie, hvilket førte ham til landsarkivet. I én af pakkerne med kilder faldt han over en liste med fuglenavne. Den sagde ham ikke noget; men han mente, at Jørgen, som han vidste var "fugletosse", måske ville være interesseret. Kigger man på listen er det oplagt, at landskabet må have været anderledes på det tidspunkt, som det ser ud i dag, er der næppe håb om at se arter som Hvid Stork, Plettet Rørvagtelt, Sortterne, Slørugle, Kirkeugle, Natravn og Høgesanger på yngleplads. Et interessant problem var, hvem der havde skrevet listen.

Forfatteren

Kilderne var skrevet af Niels Erik Hofman Bang (1844-1921) og sønnen Niels Oluf Hofman Bang (1872-1951). De var begge cand. polit. og var, så vidt man kunne tolke deres interesser, næppe forfattere. En anden af Jørgens bekendte, Lillian kommer meget på arkivet – i forbindelse med slægtsforskning, og hun fik til opgave at kigge kildepakkerne igennem og se, om hun kunne finde ud af, hvem der havde skrevet listen. Som man nok kan forestille sig, var kilderne skrevet i hånden. Jeg har selv haft lejlighed til at kigge på dem, og på trods af at min egen håndskrift burde føre til et tolerant syn på læsbarhed, må jeg sige, at der skal megen træning til at læse dem. Hertil kommer, at mange ord er anderledes i dag og tilsyneladende skrev man også en del bogstaver anderledes – skriften var "semigotisk". Det var i pakke nr. 65, at fuglelivet og jagten var beskrevet. Lillian faldt over, at listen var affattet med en håndskrift, som var anderledes end de

to, som stod for resten af kilderne. Hun stavede sig igennem de mange sider og nåede på side 27 frem til løsningen. På side 27 kunne man (Lilian, jeg kan kun genkende halvdelen af ordene) læse:

Forfatteren har, i over 50 Aar iagttaget Fuglelivet ved Hofmangave – og er i Egnen boende Ornitolog^x, har ligeledes søgt de her forekommende fugle at kjende. Støttende sig til egne og andres Iagttagelser – har ovennævnte Ornitolog forfattet vedstaaende Fortegnelse over de Fugle som have været skudte eller seete herblandt hvilke dog flere som kun ere seete en enkelt Gang, og andre som tidligere jævnlig opholdt sig her men nu ere forsvundne.

^x Her er der henvist til en marginalnote: "Dyrlæge Grill", som det ses nedenfor.

I slutningen af artiklen bringer vi en nøjagtig afskrift af afsnittet om fuglelivet (plus lidt om pattedyr og insekter) samt afsnittet om jagten.

Dyrlæge Grill

Carl Johan Ernst Grill blev født i Odense den 6. marts 1837 og er en af de første ornitologer på Fyn. I forbindelse med hans 50 års jubilæum kunne man den 20. september 1913 i "Fynboen" læse følgende:

Dyrlæge C. Grill i Otterup har for nylig højtideligholdt sit 50 Aars Jubilæum som Dyrlæge, idet han fik sin eksamen i 1863. Den gamle Dyrlæge var i sin Ungdom Reservedyrlæge ved Artilleriet. Han deltog som sådan i Krigen i 1864 og var blandt andet med ved Dannevirke. Da Krigen endte nedsatte han sig som Dyrlæge i Otterup, hvor han siden har virket og er meget afholdt. Ved siden af sin Praksis har han beskæftiget sig meget med naturhistoriske Studier, og har blandt andet skrevet flere Afhandlinger i naturhistoriske Skrifter.

Grill havde sin gang på Hofmangave og var flittig iagttager af fuglelivet på Nordfyn i området omkring den vestlige del af Odense Fjord, der dengang så meget anderledes ud. Han havde en stor samling af udstoppede fugle og ligeledes en anseelig ægsamling – det var politisk korrekt på den tid!! Dyrlægen døde 16. juli 1921, 84 år gammel og ligger begravet på Otterup Kirkegård. En grundigere gennemgang af fuglelivet fra dyrlægens hånd kan man fide i "Naturen og Mennesket" fra 1895.

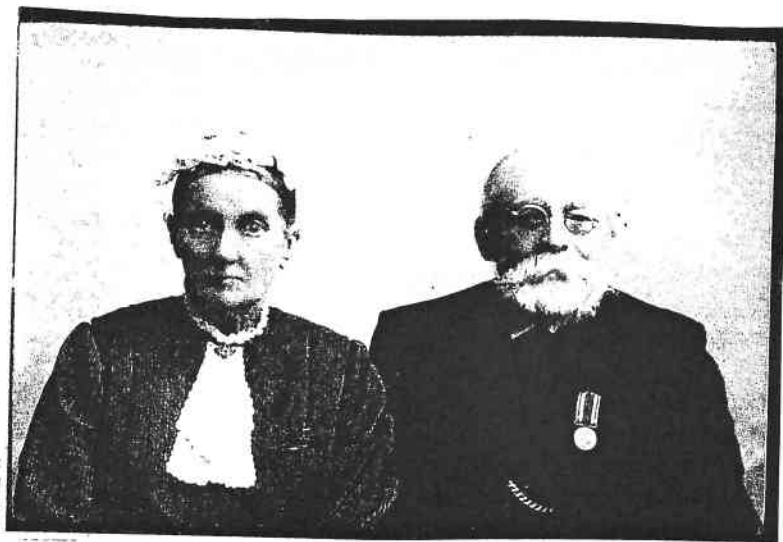
Som det fremgår af listen blev nogle af arterne bestemt ved at "skyde først og spørge bagefter"! Kigger man på listen kan det undre, at arter som Grønsisken og Rørsanger ikke forekommer. Det kunne selvfølgelig

være en forglemmelse, hvad listens grundighed i øvrigt ellers ikke sandsynliggør. Alternativt skulle det være udtryk for, at de to arter har bredt sig voldsomt siden da, hvilket man har svært ved at forestille sig.

Ud fra listen og navnlig ud fra kommentarerne kan man se, at der er sket nogle ændringer af fuglelivet. Sædgås anføres som værende den mest almindelige gåseart! At Hvid Stork var almindelig kan næppe undre. Man kan dog nok være lidt misundelig over at dens sorte fætter åbenbart var årlig gæst ved nordkysten.. Slørugle, Vendehals og Sivsanger var tilsyneladende også almindelige. I flere af kommentarerne referes der til "Inddæmningen" eller "den inddæmmede Strand". Ideen

med at tørlægge vådområder, så større områder kunne opdyrkes kendes fra mange steder. Odense Fjord, som på det tidspunkt var betydeligt større end den er i dag, var da heller ingen undtagelse. Af Grills kommentarer kan man se, at inddæmningen øjeblikkeligt førte til tilbagegang for nogle arter, f. eks. forsvandt Sortterren næsten fra området.

Selve inddæmningsarbejdet tog sin begyndelse den 6. april 1818 og bestod i opførelsen af to dæmninger, en fra Romsø ved Hofmannsgave til Baagø og en derfra til Lammesø. Den første blev opført på tre måneder. Dæmningerne eller forbedringer af disse kan stadig ses, f.eks. ved Ølundgård og Firtalsstrand.

Dyrlægen med frue, vistnok fra hans 50-årsjubelæum, 1913.

Liste over fugle set ved Hofmannsgave

Rovfugle

Kongeørn.	Ses tilfældigt og da i regelen unge Fugle.
Hvidhalet Havørn.	Findes ved Kysterne hele Aaret, talrigest om Vinteren
Almindelig Flodørn (Fiskeørn)	Sjælden. Den er skudt ved øen Liamer 17/9-76
Rød Glente.	Yngler ikke; men ses hvert Aar i Træktiden.
Almindelig Musvåge.	Yngler her
Almindelig Hvepsevåge.	Er skudt her ved Gaarden to Gange.
Jagtfalk.	
Lærkefalk.	Ses om Høsten paa Gaardens Marker, dog uden at yngle i Skovene.
Taarnfalk.	Flere Par yngle i Gaardens Skove.
Duehøg.	Ses ofte her om Vinteren.
Spurvehøgen.	Enkelte Par findes her om Sommeren.
Rødbrune Kærhøg (Rørhøg).	Var almindelig indtil den fuldstændige Tørlægning af det, her i nærheden værende, inddæmmede Strandareal.
Natugle	Findes her hele Aaret.
Minervas Ugle (Kirkeugle).	Ligeledes.
Slørugle.	Er almindelig ynglende her paa Gaarden.
Stor Hornugle.	Er set her i Skoven en enkelt Gang.
Sump Hornugle (Mosehorn.).	

Spurveagtige Fugle

Gjøglen (Gøg)	Almindelig.
Grønspætte.	Ses her en enkelt gang om Efteraar og Vinter, men yngler her ikke.
Stor flagspætte.	Almindelig.
Almindelig Vendehals.	Enkelte par yngle her ved Gaarden.
Almindelig Træpikker.	Ligeledes.
Europæisk Spætmejse.	Ses her om vinteren naar den stryger omkring.
Ellekrage.	Opholdt sig i længere tid ved Hofmannsgave i sommerferien 1865.
Almindelig Isfugl.	Ses en enkelt gang om Vinteren.
Guldpiprol.	

Almindelig Stær.	Meget almindelig.
Almindelig Nøddekrige.	Er foretruffet enkelte gange om Vinteren.
Ravn.	Viser sig imellem ved Gaarden.
Graa Krage.	Yngler her almindeligt.
Kornkrage (Råge).	Viser sig oftere her. Yngler ikke langt herfra.
Allike.	Ligeledes.
Almindelig Skade.	Enkelte have i det sidste Aar opholdt sig ved Gaarden.
Almindelig Skovskade.	Almindelig.
Alm. Sidensvans (Silkehale).	Ses undertiden om Vinteren.
Europæisk Natravn.	Findes her hvert Aar og som det antages, ynglende.
Forstuesvale (Landsvale).	Almindelig.
Bysvale.	Almindelig.
Digesvale.	Almindelig.
Broget Fluesnapper.	Ses paa Trækket om Foraaret i temmelig Mængde ved Skovkanterne.
Almindelig Tornskade (Rødr.)	Almindelig.
Stor Tornskade.	Meget sjælden om Vinteren.
Sjagger.	Almindelig paa Trækket, undertiden opholder den sig her hele Vinteren.
Sangdrossel.	Almindeligt ynglende.
Vindrossel.	Almindelig paa Trækket.
Ringdrossel.	Ses undertiden.
Sortdrossel (Solsort).	Almindeligt ynglende.
Vandstær.	Er truffet paa inddæmningen en enkelt gang.
Hvid Vipstjert.	Almindelig.
Gul Vipstjert.	Almindelig.
Engpiber.	Almindelig.
Træpiber (Skovpiber).	Enkelte Par yngle her.
Graa Digesmutte (Stenpikker).	Almindelig.
Brunstrubet Digesmutte.	(Bynkefugl) Almindelig.
Brystvatret Sanger (Høgesan.).	Yngler paa Romsø og Liamer.
Tornsanger.	Almindelig.
Gjerdessanger.	Enkelte Par findes her i Haven.
Munkefugl.	Almindelig.
Havesanger.	Almindelig.
Løvsanger.	Almindelig.
Gulbuget Sanger (Gulbug).	Enkelte Par findes her i Haven.

Sivsanger.	Almindelig.
Nordlig Nattergal.	
Rødstjert.	Almindelig i Træktiden.
Rødkjælk (Rødhals).	Almindelig.
Almindelig Gjerdessmutte.	Almindelig.
Musvitmejse.	Almindelig.
Blaamejse.	Almindelig.
Sumpmejse.	Almindelig.
Halemejse.	Findes her om vinteren.
Gultoppet Fuglekonge.	Opholder sig her en kort Tid om Efteraaret.
Sanglærke.	Almindelig.
Kornværling (Bomlærke).	Almindelig.
Gulspurv.	Almindelig.
Rørværling (Rørspurv).	Er ikke meget sjælden her.
Sneværling (Snespurv).	Ses her om Vinteren.
Kjærnebider.	
Husspurv (Graaspurv).	Meget almindelig.
Skovspurv.	Almindelig.
Bogfinke.	Almindelig.
Kvækerfinke.	Temmelig almindelig i Træktiden.
Grønirisk.	Almindelig.
Tornirisk.	Almindelig.
Graasisken.	Ses her undertiden om Efteraaret.
Stillids.	Almindelig.
Almindelig Dompap.	Ses her en enkelt gang om efteraaret.
Mindre Korsnæb.	Ligeledes.
Ringdue.	Findes ynglende her.
Skovdue (Huldue).	Ses paa Gjennemrejse, især om foraaret.
Almindelig Hærpop.	(Hærfugl).

Hønsfugle

Almindelig Agerhøne.	Almindelig.
Vagtel.	Ikke sjælden.

Vadefugle

Almindelig Brokfugl (Hjejle).	Almindelig For- og Efteraar.
Pomerantsfugl.	Er skudt enkelte gange ved Fjorden.

Stor Strandpiber (Præst.)	Almindelig.
Hvidbrystet Strandpiber.	Enkelte par findes ynglende paa den inddæmmede Strand.
Strandbrokfugl (Strandhjejle).	Almindelig For- og Efteraar.
Almindelig Vibe.	Almindelig.
Almindelig Strandskade.	Enkeltvis ved Kysterne.
Almindelig Trane.	Er set her enkelte Gange.
Hvid Stork.	Almindelig.
Sort Stork.	Enkelte yngre Fugle ses om Høsten ved Kysterne.
Fiskehejre.	Almindelig. Dog ikke ynglende. Talrigest om Efteraaret.
Stor Rørdrum.	Høres undertiden ved den inddæmmede Strand.
Stor Regnspove.	Almindelig i Træktiden, dog ikke i de senere Aaringer.
Lille Regnspove.	Ligeledes.
Islandsk Strandløber.	Meget almindelig om efteraaret, kun enkeltvis om Foraaret.
Dværgstrandløber (Dværgryle).	Enkelte i Træktiden i de store Flokke af Almindelig Strandløber.
Sortgrå Strandløber.	Meget sjælden i Træktiden.
Almindelig Strandløber.	Almindelig.
Krumnæbbet Strandløber.	Ikke sjælden paa Trækket.
Brushane.	Yngler i Øsmosen her ved Gaarden.
Sortgraa Klire. (Sortklire).	Meget sjælden om Efteraaret.
Rødben.	Almindelig.
Graabenet Klire (Svaleklire).	I juli og August ved Mergelgravene.
Grønbenet Klire (Hvidklire).	Temmelig almindelig paa Trækket, især om Efteraaret.
Sorthalet Kobbersneppe.	(Stor). Faa indiveder vise sig i Træktiden.
Rødbrun Kobbersneppe.	(Lille). Almindelig baade For- og Efteraar.
Skovsneppe.	Enkelte findes her paa Trækket.
Tredækker Bekkasin.	Meget sjælden.
Dobbelt Bekkasin.	Yngler her i Moserne.
Enkelt Bekkasin.	Temmelig talrig i Oktober, enkelte bliver her i milde Vintre.
Alm. Vagtelkonge.	(Engsnarre) Ikke sjælden.
Plettet Sumphøne (Rørvagtel).	Yngler paa Inddæmningen.

Sort Vandhøne (Blishøne).	Er almindelig i Fjorden om Efteraaret, har tidligere ynglet i Mængde paa Inddæmningen.
Brednæbbet Vandtræder (Torshane)	Skudt ved Hofmangave 4/2-1852.
Klyde.	Har tidligere ynglet her, men ses nu meget sjældent.

Svømmefugle

Rovterne.	Ses yderst sjældent her i Fjorden i August eller September.
Kentisk Terne (Splitterne).	Om høsten besøge enkelte Gamle med deres Unge Fjorden.
Almindelig Terne (Fjordterne).	Almindelig.
Sort Terne.	Var tidligere almindelig på Inddæmningen, men enkelte Par findes kun nu i en Mose nær Gaarden
Kysterne (Havterne).	Meget almindelig.
Hættemaage	Er almindelig her om Sommeren, tidligere har den ynglet i Fjorden; men findes nu kun ynglende paa en Ø i Korshavn.
Stormmaage.	Almindelig hele Aaret.
Graa Havmaage (Sølvmaage).	Ligeledes.
Svartbag.	Opholder sig om Vinteren her i stort Antal.
Sangsvane.	Er almindelig paa Trækket i Fjorden.
Knopsvane.	Ses undertiden i Fjorden, men i langt ringere Antal end den Foregaaende.
Blisgaas.	Skydes enkeltvis i Fjorden.
Sædgaas.	Findes her i Flokke om efteraaret og i snefri Vintre i forening med Varieteten Anser Arvensis.
Graagaas.	Ses her jævnlig hele Sommeren, men yngler ikke paa Gaardens Grund.
Bramgaas.	Skydes her en enkelt gang.
Knortegaas.	Er meget almindelig her i Fjorden om Efteraaret; naar Vinteren ikke er særlig streng forbliver mange her.

Gravand.	Yngler paa Enebærødden.
Stokand (Gravand).	Almindelig.
Spidsand.	Skydes ikke sjældent i Fjorden om Efteraaret, sjældnere om Foraaret.
Skeand.	Har tidligere ikke været sjælden her, men siden Tørlægningen af Inddæmningen mindre almindelig.
Krikand.	Almindelig.
Større Krikand (Atlingand).	
Pibeand.	Skydes i stor Mængde i Fjorden navnlig om Efteraaret.
Troldand.	Er ikke sjælden i Fjorden om Efteraaret.
Bjergand.	Den er den almindeligste Dykand nær ved Kysterne om Vinteren.
Taffeland.	Naar Vinteren er streng er den ikke sjælden i Fjorden.
Sortand.	Enkelte ses i Træktiden.
Fløjsand.	Almindelig om Efteraaret.
Hvinand.	I strenge Vintre almindelig; kun enkeltvis i milde Vintre.
Havlitand.	Ses almindeligt her ved Kysterne om Vinteren i Regelen paa dybt Vand og ikke i Fjorden.
Edderand.	Ligeledes.
Stor Skallesluger.	Enkelte findes her hver Vinter.
Toppet Skallesluger.	Enkelte yngler og den er meget almindelig om Vinteren.
Hvid Skallesluger.	Er meget sjælden.
Kormoran-Skarv.	Den ses undertiden fiskende i Fjorden.
Rødhalsset Lappedykker.	Yngler her og var tidligere meget almindelig paa den inddæmmede Strand.
Lille Lappedykker.	Ses enkeltvis om Efteraaret.
Polar Lom (Sortstrubet).	Sjælden, men ses dog undertiden her.
Nordisk Lom (Rødstrubet).	Er meget almindelig udenfor Fjorden om Vinteren.
Langnæbbet Tejste (Lomvie).	Ses hver Vinter udenfor Fjorden, i strenge Vintre talrig.

Almindelig Tejste (Tejst).	Enkelte ses hele Aaret ved Enebærødden og formenes at yngle der; om Vinteren er den almindelig.
Lille Krabbedykker (Søkonge).	Meget sjælden.
Almindelig Alk.	Ligesom Langnæbbet Tejste.

Som afslutning på listen anfører Grill nogle lokale navne på nogle af ænderne: Spidsand kaldes Gaffeland og om Pibeand skriver han: "Pibeanden benævnes Lysand blandt Strandskytterne de fleste steder her i landet, men her paa Fjorden bruge de denne benævnelse for Slægten Troldænder,

Fra Hofmann-pakken

Fra pakke nr. 65 har Lillian Rasmussen oversat nedenstående, startende side 23. Oversættelsen er "ordret" dvs. gengivet med datidens stavemåde og forfatterens eventuelle stavfejl.

Zoologiske forhold.

Kulturen, der kan siiges at kæmpe imod den vilde Natur har, i Aarens løb, efterladt kjendelige spor i denne kamp, i hvilken Plougen, Øxen og Spaden have været benyttede som Vaaben.

Større og større Arealer blev opdyrkede, og saaledes erobrede fra de vilde Planter, Tornkrat og Brakgrøfter – som fandtes i hver Mark, og som tjente til Skjulested for Dyr og Voxesteder for Planter – ere nu forsvunden.

Moser og Søer, der vare opfyldte af Planter og Dyr – ere udtørrede. Mange Fjorde, der vare Opholdssted for utallige Skarer af Fugle, ere tørlagde.

Skovens forstmæssige Behandling, taalte vi længere. De gamle huule

saaledes as at: Troldanden er Lille Lysand, Bjerganden er Stor Lysand og Taffelanden er Rødhovedet Lysand. Endvidere kaldes Skeanden for Løffelanden". Måske DOF's navneudvalg kan finde inspiration i ovenstående liste plus de lokale navne.

halvforraadnede Træer, der afgav Rugeplads for en Mængde af Skovens Fugle, og Opholdssted for utallige Insecter og disses Larver har ligeledes den udvidede jagtdræt og udbredte Jagtlyst, havd sin store Deel i Formindskelsen af Antallet af saavel de større Fodede 4 Dyr som af forskellige Fugle Arter.

Da det maaske kan have sin interesse at betragte Resultatet af denne Tilbagegang i de sidste 50 Aar, for et enkelt Sted, kan her anføres Følgende for Hofmangaves Vedkommende. –

Da Hofmangaves Tilligende er bgrænset af Kattegattet imod Øst og Syd, og Egense Fjord imod Vest, saa have vildtet tidligere levet her i god Fred. –

Storvildtet i sær Kronhjorten er længst forsvundet tillige med Skovene – men de ved Gravning i den inddæmmede Fjord og i Moserne fundne Skeletter ere Vidnesbyrd om at denne har levet her ligeledes Raadyret, af hvis Knogler der findes Spor i den tidligere Kjøkkenmødding paa Rom-søe.

Nu findes kun de sædvanlige vilde Dyr, nemlig Haren, Ræven, Grævling, Odderen, Maaren, Væselen (= Lækatten) og den saakaldte Bruden, som er en deel mindre end Lækatten.

Her som i andre egne formindskes Harens Antal Aar for Aar, det samme er Tilfældet med Ræven, men i mindre grad, da den med Lyng og Enebær bevoxede Hals Odde – der nu tillige for en deel beplantes med Naaletræ, afgiver et yndet Opholdssted for Ræven – saavel som for Grævlingen – den finder stor Behag i de på Hals voxende Tyttebær.

Odderen forekommer baade i Fjordens Saltvand og i den fiskerige Indsøe, der dannede sig ved Egense Fjords Inmddæmning.

For en del Aar siden fangedes en stor Odde i en Aalruise – hvorhen den havde forfulgt sit Bytte – men maatte betale for sin Graadighed med Livet.

Maaren var tidligere langt hyppigere end nu, den skal være indført af en tidligere Eier af Hverringe ved Kjerteminde, og antages for et nyttigt Dyr, paa grund af dens Jagd paa Rotter og Muus. – Den har sjældent gjort Skade i Hønehuset, men opsøger

med Begjærlighed alle Æg som lægges af Hønsene udenfor Hønehuset. – I Kirsebærtiden tager den sin Deel af disse – og finder ligeledes stor Behag i Blommer og Aprikoser. – Den har været stærkt efterstræbt for Skindets Skyld – og i nogle Aar fandtes nogle saakaldte "Maarjægere" der vandrede fra Gaard til Gaard med Privilegium paa at jage Maaren med Hunde – der dreve disse ud af Hallen – hvorefter de bleve skudte.

Bundtmagerne paastaae at de nu knap kunne købe 1 Skind, imod 5 Stk i tidligere Aar.

Ilderen findes ikke, man antager at den i sin tid er fordreven af Maaren.

Den værre Lækat er en velkommen Gjæst i Sædestakkene – hvor de hyppig findes jagende efter Rotter og Muus. – Som Bevis her paa findes en stor Mængde Døde Muus i Hæssene naar disse flyttes ind. – Man paastaar at Lækatten kun suger blodet af sit Bytte.

Bruden er kun seet nogle faae Gange.

Egernet, som for 50 Aar siden forekom her i Haven, er nu aldeles forsvundet.

Pinsvinet har været meget hyppigt, men synes i stærk Aftagende – de trænger ofte ind i Laden hvor de gjøre Nytte ved at efterstræbe Muusene. Men her er ogsaa forekommet det Tilfælde at et Pinsviin i Kort tid har dræbt en heel Flok Ellinger ved Nat-tetid – hvorefter det endog angreb den ved Ællingerne tøirede Høne.

Pinsvinets kjød blev tidligere høit skattet af Almuen der især yndede Suppe kogt paa Kjødet – denne skal have haft megen lighed med Høne-kjødsuppe.

Paa den almindelige Rotte er her desværre ingen Mangel. Det kan nævnes, at der i en Maaneklar Nat blev observeret en stor Rottevandring – i det en talrig Skare af Rotter, der dannede en tæt sluttet Arme – i Form af en Baad (Bred i Midten og spids for og bag til) vandrede over en Mark i Nærheden af en større Gaard.

Vandrotten findes enkeltviis. Af Muus forekommer de sædvanlige Arter – den besværlige Huusmuus, Skovmuusen – den korthalede Markmuus og Havremuusen.

Ligeledes, saa vidt vides flere arter Spidsmuus. Af Flagermuus er fanget en større og en mindre Art.

Muldvarpen udretter her, som andre Steder sin Bjørnetjeneste – i det den – ved at efterstræbe Regnormene ødelægger de Planter, som den befrier fra Ormene.

Hofmangave med Omegn har fra Aarids tid været bekjendt for sit rige Fugleliv. Odense Fjord frembyder især en saae gunstig lejlighed, for saavel Svømmefugle som Vadefugle, i det Havbunden her er dækket med et tæt Tæppe af Søeplanter, der atter er opfyldt af en stor Mængde Bløddyr, Skaldyr og smaae Fiske som på Grund af den lave Vandstand let kunne naaes af Svømmefuglene, medens Vadefuglene let kunne bjerge Føden, paa de store Strækninger af Sand-

bund, der ligger tørre, naar Vandet ved Ebben træder tilbage.

Den ved Inddæmning af Egense Fjord dannede *..(uhæseligt/red)...* Færskvandsoe, *... (uhæseligt/red)...* mølle, et meget yndet Opholdssted for baade Vadefugle – Styltegjængere og Svømmefugle – af hvilke ikke faae gik ved Søens Sivbevoxede Bredder v.v. den sorte Terne, Blisænder, Rørdrummen, Bruushøns – m.fl. – ligeledes Kjærhøgen, og da Egnen for resten er skovløs, saa samles i haven og i den lille Skov, en stor del af Trækfugle, der om Foraaret ankomme til Egnen. Af denne Grund vil der faae Steder findes mange Sangfugle, som ved Hofmangave.

Forfatteren har, i over 50 Aar iagttaget Fuglelivet ved Hofmangave – og er i Egnen boende Ornitolog^x, har ligeledes søgt de her forekommende fugle at kjende. Støttende sig til egne og andres Iagttagelser – har ovennævnte Ornitolog forfattet vedstaaende Fortegnelse over de Fugle som have været skudte eller seete herblandt hvilke dog flere som kun ere seete en enkelt Gang, og andre som tidligere jævnlig opholdt sig her men nu ere forsvundne.

Det heele Antal af Fuglearter beløber sig til 168 – af disse i alt 12 Rovfugle (12 Ørne og Høge og 5 Uglearter), 42 forskellige Svømmefugle, af hvilke 9 Maagearter, 27 Vadefugle, 5 Drosselarter og en stor Deel andre Sangfugle, blandt hvilke 8 forskellige Havesangere (Sylvia – *taksonomien var anderledes dengang,*

blandt andet var *Løvsanger* en *Sylvia*-art/red.).

Af rovfuglene indfinder Kongeørnen sig kun enkelviis, oftest som Var sel om Kulde.

Den Hvidhalede Havørn, sees hyppigt med sin mørke Mine, siddende paa de i Fjordens Fladvand liggende store Steene, hvorfra de iagttager Leiligheden til at gøre Bytte. En islandsk Falk (Jagt Falken) opholdt sig for mange Aar tilbage i nogle Vinter i Skoven ved Hofmansgave og tog stadig Sæde i et og samme Træ. Kun Muusvaagen og Kirkefalken yngle her.

Hornuglen er seet en Gang i Forfatterens Ungdom. Den lille Sump-hornugle findes hyppigt i Lyngen paa Hals, som i nogle Aar syntes at fortrænge den almindelige Ugle, synes atter at blive sjældnere.

Af Svømmefuglene – der tidligere forekom i langt talrigere antal, kan nævnes Sangsvanen, som den hyppigste – og Knobsvanen.

Af Gaasearter ere 5 Arter iagttagede – Af hvilke Sædegaasen og Knortegaasen er de talrigeste. Den sidste dannede Flokke bestaaende af mange tusinde, som vexlede Opholdssted mellem Fjorden og Kattegattet.

Den saakaldte Gravand eller Gravgaas yngle her paa flere Steder, men især på Hals. Som bekjendt, ruger den i Rvens Huuler, men af hvilken Grund Ræven taaler disse uindbudte Gjæster er ei let at forklare.

Af de egentlige Andearter findes her kun 5. – Af hvilke Graaænder, Krækænder, Blisænder og Pibeænder er de talrigeste. De to førstnævnte ruger her.

Som et Curiosum kan nævnes, at en Graa-And anbragte paa en Gaard i Fyen, sin Rede i en Storkerede, og da Ungerne var udrugede, tog den hverenkelt i Næbet, og førte dem ud over et nærliggende Dam – hvor den lod dem falde ned i Vandet.

- Om Svømme og Vadefuglene vil der atter blive Talen i Kapitlet om Jagden.
- Foruden den almindelige Krækand findes endnu af og til en lidt større Art (*Anas Qveqvedula*) (*Atlingand/red.*).

Foruden Ænder og Gjæs forekommer her især om Vinteren store Flokke af Ædderfugle, og i mindre Mængde sees her af Lommer 2 Arter, andre Arter Trolldænder (*Fuligula Aristata*), Bjergand (*F. maula*), Taffeland (*F. ferina*) Sortand – Fløielsand, Hvidand Havlitten, 3 Arter Skaldeslugere 2 Lappedykkere 2 Teister, den lille Krabbedykker, den almindelige Alk, og Skarven, eller Aalekragen, der i sin tid opholdt sig i den inddæmmede Strand, hvor den fortærede en stor Mængde Aal.

Af de her forekommende Maagearter yngler her nu kun den almindelige, og den Sorte Terne.

Storkenes antal er her, som overalt i stærkt aftagende. – Den sorte Stork

er seet en enkelt gang, en flok Traner en kun Gang seet.

Af Vadefuglene, der ligeledes ere i langt færre Antal end tidligere, forekommer 2 Regnspove Arter, 4 Brokfugle, 5 forskellige Strandløbere, 5 Klirre Arter 2 Arter Kobbersnepper og Strandskader.

Her kan også nævnes, de 3 almindelige Bekkasiner og Skovsnepper, denne sidste og Tredækker forekommer dog meget enkeltviis.

Den saakaldte Klirre eller Skomageren indfandt sig her strax efter at Egense Fjord var inddæmmed og rugede her i nogle Aar, men forsvandt snart sidste Aar havde nogle Par atter indfundet sig. – Vaktelen og Vgtelkongen, forekommer vel, men dog langt fra hyppigt.

Den sorte Vandhøne ynglede Tidligere i stor Mængde i Egense Fjord, hvor ogsaa fandtes den plettede Sumphøne, den brednæbbede Vandtræder blev fundet ved Hofmansgave i 1852.

Blandt sjældnere fugle, som kun ere seete enkelte Gange maa nævnes Ellekragen som saas sidste Gang ved Hofmansgave i 1865 og Grønspætten. – Guldpirolen opholdt sig i 3 Aar i Haven, men er nu atter forsvunden. – Nøddekrigen, Isfuglen Silkehalen sees ligeledes kun i enkelte Aar. Den almindelige Skade, som i en lang Aarrække næsten ikke fandtes paa Fyen, udbreder sig nu meere og meere og ligesom man antog, at de bleve forjagede af Maaren, saaledes synes

det at deres Gjenkomst skyldes Maarens Aftagen.

Sangdroslen og Solsorten yngler her i store Mængder, den sidste saa talrig, at man om Sommeren er ligesaa ærgerlig over dens Rov fra Bærbuskene, som man om Foraaret glæder sig over deres Sang, naar den ledsager Sangdrosdens mindste Fløiten, med sine alvorlige Moltoner. Ringdroslen sees sjældent, men forekommer dog at yngle her.

Alle Drosselfuglene leve her i Fred og nyde deres Rønnebær i Roe.

Dompappen sees nu langt sjældnere end tidligere. Ringduen yngle her hvert Aar.

Stæren, der ligesom andre Steder, bydes frit Huus, i de mange ophængte Stærkasser, tiltage aarlig i Mængde og da den synes at ynde Søkysten, samles her ofte om For- og Efteraar, en uhyre Mængde og det er ikke usandsynligt at de flokke som ligge paa Reisen til Norge og Sverrig – her afvente et mildereveir om Foraaret, og ligeledes nyde det milde danske Efteraar, førend de trække imod Syden.

Stæren gjør vistnok stor Nytte, ved at fortære en stor Mængde Larver.

Men de gjør ingen forskjeld mellem Ven og Fjende, og ødelægge saaledes baade de nyttige og fornødige Insecters Larver. – I det mindste synes Antallet af smukke Sommerfugle og Tusmørkesværmere, at være stærkt i Aftagende i de sidste Aar. I Haven anretter Stærene saa megen Skade i Kirsebærtiden, at der kunne være Ta-

le om heelt at opgive Dyrkningen af denne Frugt – der dog skaanes i enkelte Aar, naar Kirsebærrene modnes tidligt, eller Stærens Rugetid falder tidligt. Huussvalernes Antal synes ogsaa i aftagende, vistnok tildeels paa Grund, at den ved Inddæmningen af Egense Fjord dannede færske Vands Søe, nu er udtørret, og saaledes ikke længere giver Lejlighed til Myggenes Formering. – Men da Graaspurvene aarlig ødelægger en stor Mængde Svalereder – for selv at benytte disse til Rugning, saa er dette en medvirkende aarsag til Salernes formindskede Antal.

Af Krybdyr findes i Lyngen paa Hals en Mængde Hugorme, samt enkelte sorte Snoge og Staalorme. – Almuen har den Troe, at jo flere der dræbes af disse, desto stærkere formerede de sig – Af denne Grund lod en arbejder, der ved Gravning om Vinteren, fandt en stor Klynge af de 3 nævnte Krybdyr i deres Vinterkvarter, disse ligge urørte. De paa Hals græssende Faaer ere ofte udsatte for at bides af Hugorme, men naar dette sker, skjære Faarehyrder Hul paa de ophovnede Steder og vasker Saaret ud med Saltvand – hvorefter de syge Faaer helbredes i Løbet af nogle Dage.

Hugormene efterstræber blandt andet, de i Lyngen udrugede Fugleunger, og en troeværdig Mand paastaar at have seet, at et Par Lærker angribe en Hugorm, som de forsøgte at hæve den op med Klørene, i det de udstødte Klageskrig. – Han dræbte Hugormen,

- og fandt en Lærkeunge i dens Mund. –

Som en Mærkelighed kan anføres at en lille Hund han havde, opsøgte Hugormene og dræbte disse behændigt uden selv at lide Skade.

Den livlige Fiirben og dens Fætter Salamanderen bør ogsaa nævnes, ligeledes den hurtigtløbende Strandtusse med dens guule Stribe paa langs af Hoved og Krop. Medens den førnævnte Inddæmning dannede en Indsøe, var denne Opholdsstedet for en stor Mængde af almindelige Frøer, der i de stille Foraars Aftener opfyldte Luften med en bedaaende Qvække Koncert.

Hvad Insecterne angaar, der frembyder Stedforholdene adskillige Eiendommeligheder, saaledes føres mange af disse af Østenvinden over Kattegattet, og falder der over det nærmeste Lands Plantevæxt. Hals Odde, med sin Lyng, Sand og Syltflora, har sine eiendommelige Insecter, og efter at Halvøen tildeels er tilplantet, har den ødelæggende Fjer-Larve – ogsaa fundet Vei herhen. –

Haven, med dens isolerede Beliggenhed og Riigdom paa forskellige Træer og Blomster tiltrækker ogsaa en Mængde Insecter, navnlig var Haven, især tidligere riig paa Sommerfugle, Tusmørke og Natsværmer.

At disses Antal betydelig er aftaget, mueligen som tidligere nævnt, paa Grund af Stærens Efterstræbelser, er et Savn, da, i sær mange af vore Sommerfugle hører til Havens Pryd, idet de fryde Øiet, imedens de sorg-

løst fryde sig ved Livet, nydende Nectar af Blomstens Bæger – Det rige Insectliv burde i det hele taget ikke oversees, da Insecterne, i deres korte Levetid – kan give mange Vink til Efterligning, I ex. ved deres udholdende Fliid, deres Forsorg for Fremtiden, deres Omsorg for Afkommet.

Det maa indrømmes, at mange Insectet optræder som Landmandens Fjender, saa meget farligere, da de paa grund af deres Mængde, deres Lidenhed, og skjulte Opholdssteder, ikke

let kunne ødelægges.

Blandt de besværlige og skadelige Insecter kan nævnes:

Den stikkende Myg, der fremkom i utålelige Sværme, paa Grund af den nu udtørrede Søes Nærhed. Hvori Myggenes Æg lægges og Larverne leve indtil de sværme op, som fuldkomne Insecter, kastende Larvehammen, paa det nærmestliggende Fastland, der kunne være heelt bedækket af disse Hylstre – og Myggen selv dannede Sværme, som i Frastand bleve antagne for Røgsøjler. – Der maatte, paa sin Tid om Sommeren hver Aften røges stærkt i Sovekamre og Stalde, for at skaffe Hvile for Mennesker og Dyr.

Oldenborren og dens Larver er selvfølgelig det skadeligste Insect – Men Strandens Nærhed er i saa Henseende et Held for Hofmangave, i det Maager i Hundredeviis, følger Pløiemanden, her i god Forening med Storken, Stæren, Graaspurve, Havrestjærten o.fl. i den friske Pløiefure, at

opsamle de fremkommende Insectlarver (blandt hvilke dog ogsaa findes Larver til nyttige Insecter). Viben, Brokfuglen, Regnsproven og Krager vide at finde Larverne i den opløiede Jord – Ligesom Muldvarpene der tager sin Deel. Efter Oldenborre Larve, maae Knoborren nævnes, den var stedse en Plage i Haven men i 1875 optraadte den i saadan Mængde i Marken – navnlig i Porrene og Kartoflerne, at disse vel knap gave en halv Høst. –

Smelder Larverne findes vistnok ofte i Vaarsæden, men næppe saa hyppigt som inde i Landet. – I Haven husserer Jordlopperne og Bladlusene slemt – de sidste især paa Kirsebærtræerne Blade – Frugttræerne lide ofte af, den lille Snarorm – der fortære Blade og Blomster. Den saakaldte Ringellarve (Larven til Balona Neustria) indfandt sig, for cirka 40 Aar siden, i stor Mængde paa Frugttræerne, men denne er meget let at udrydde – da de temmelig store Larver sidde i store Klynger – og Ægene som danner ligesom et Rør omkring de tynde Grene, kunne let sees og samles. – En saadan Ring eller Rør af Æg, kaldes her "Kighorn" og Almuen troer, at naar der heldes Melk igjennem et saadant Rør, før det gives til Børn der lider af Kighoste, da skulle Hosten Lindres. Elmen hjemses her i enkelte Aar og afblades totalt af en egen Larve til en Natsværmer der for øvrigt skal være sjælden. Den ligner en Deel Stikkelsbærbuskens Larve. Denne Busk har en anden farlig Fjen-

de i en lille Larve: (*Her mangler et par ord i originalen*) Den afpille Bladene til sidste Stump.

Elmene og Eskene have her en Fjende i den store stinkende Larve til Natsværmeren Cossus – denne Larve, som Almuen kalder Æven, Gjennemborrer Trærnes Veed med mange store Gange, hvorved Trærne svækkes.

Ligeledes er Larven til den store Træbuk (Sapera Coreaceus) en sand Ødelæggelse for alle Poppelhegnene i Egnen, da den ligesom Æven gjennemborrer baad Stammen og Grene paa langs, hvorved Poppelhegnene lide i høi Grad, og maae jævnlige heelt afhugges, for at faae nye Skud.

Piiletræerne led tidligere af Larven til den hvide Piile Natsværmer, der dog nu ikke har viist sig i en længere Aarrække. Engene have sine Fjender af hvilke især kan nævnes Larven til Stankelbeen Myggen, der ofte anretter stor Skade paa de inddæmmede Sylttanger. Disse Larver efterstræbes meget af Krager og Stære der oprykke Græsset, for at tage Larverne, hvorved de ødelagde Pletter faar et ynkeligt Udseende. Medens især blev dyrket Raps, indfandt sig denne almindelige Fjende – nemlig flere Arter Jordlopper der ødelægge nys opkomne Raps, en 2 vinget Flue, der lægger sine Æg i Roden, en lignende der strax efter Blomstringen, lægger sine Æg i den spæde Skulp, hvoraf udvikler sig den frygtede Orm i Rapsæden – ligeledes en Glandsbille (Nitedula onea) der ødelægge Støvet,

som skulle befrugte Kjærnen. – Man troer dog at have bemærket at disse Insecter i Nærheden af Stranden, ikke udvikler sig i en saa stor Mængde, som længere inde i Landet. – Tvende Gange er her fundet nogle faae Exemplare af den befrygtede store brune Vandre Græshoppe, men heldigvis kun som en sjælden Fangst for Insect samleren.

Flere Arter af skadelige Insecter, synes at være tilstede i et mindre Antal end tidligere-, saaledes Gaasebilen Ørentvisten Guldmeden o.fl. – Dette synes ogsaa at være Tilfælde med de mindre almindelige Insecter, i det mindste klage Insectsamlerne over, at udbyttet af deres Excursioner ikke er så lønnende som førhen, - Flere Aarsager kan bevirke dette – thi deels beroer Insecternes Fremkomst meget af hvert Aars klimatiske Forhold, deels paa Insecternes længere eller kortere Forvandlingstid; Oldenborren bruger saaledes 4 Aar for at udvikle sig fra Æg til Larve til fuldkomment Insect – Forandrede Kultur Forhold virker ligeledes herhen. Et er hos de Insecter, hvis Forvandling foregik i Vand, som senere er udtørret. Tillige har saa at sige hvert Insect, sin særegne Fjende blandt Insecterne selv, der tiltage og aftage i Forhold til Mængden af det Insect hvis antal det af Naturen er sat til at begrænse.

Ved siden heraf har Naturen flere Hjælpere ved sit Politie deriblandt lavere Plantesvampe, hvilket sees af den Svamp der ødelægge Silkeormene. En lignende synes at ødelægge

Oldenborrens Pupper naar disse i flere Aar have formeret dem stærkt. – Herved og paa lignende Maader kan der fremkomme længere Perioder i hvilket et Insect kan synes at forsvinde.

Det kan endnu nævnes at der ved Hofmangave, omkommer en uhyre Mængde Insecter ved at føres af Vinden over Kattegattet og naar disse af Bølgerne føres til kysten, da kan man træffe en heel Bræmme af døde Insecter. Dette har været Tilfælde med baade Oldenborre, den hvide Kaal-sommerfugl Mariehøns og en lille tovinget Flue o.fl.

Efter en del sider om uornitologiske forhold når vi frem til jagten, hvor den ægte jagtglæde sine steder tager magten fra forfatteren. De, der måtte følge med i den moderne jagtdebat, kan måske glæde sig over, at der trods alt er sket forbedringer på området.

Jagten

Allerede Pontoppidan fremhæver i Dansk Atlas, at der fandtes god Fuglejagt ved Hofmangave. Den 1 Miil Lange Halvø Hals, med sin 2 Miils Kyststrækning begrændset af Kattegattet og Odens Fjord afgav det heldigste Terrain for Fuglevildt af de forskellige Arter. – Især har det saakaldte Gaasetræk paa Spidsen af Hals været Bekjendt. Naar nemlig de saakaldte Knurre Gjæs eller Knorte Gjæs indfandt sig i utallige Skarer i Fjorden om Efteraaret sidst i Septbr, og i

Foraaret ved aabent Vand – da gik dens Træk fra Kattegattet til Fjorden midt i gennem Indløbet ved Spidsen af Hals. Men med SØ Vind med Storm og ondt Veier (*vejr/red*) blev de paa den Flugt af Vinden trykket ind over Spidsen. – Paa saadanne tider mødte Jægerne paa dette Sted om Morgenen i Daggry – paa hvilken Tid Trækket begyndte – og enhver maatte være stord forstynet med Krudt og Hagel og Patroner, thi Gaaseflokkene kom i en saadan Mængde – en efter anden at Ladningen og Skydning uafbrudt maatte afvexle. – Skjøndt der i Almindelighed anvendtes meget store hjemmestøbte Hagel, sa kunne disse ofte ikke trænge igennem Fjer og af de mange Gjæs som blev skudte faldt en stor del i Søen hvor den stærke Strøm førte dem bort – og blev mange saaledes naar de drev i Land et velkomment bytte for Ørne og Ræve.

Dette dog kun naar Vejret var for haardt til at de kunne holdes en Baad i Indløbet, som kunne hjælpe Jægeren til det skudte Vildt, (for saa vidt Hundene ikke formaaede dette) Hvor Jæger laa skjult bag en opdyngtet Tanghob. – Men Jagten var kold og anstrengende, især Jægerne maatte gaa 1 Miil frem og tilbage. Foruden Gjæs trak mange forskellige Søfugle samme Veie, især Ædderfugle og flere Andearter – Lom – Havlitter o.fl.

I strenge Vintre, naar Kattegattet og Fjorden er tillagt med Is, da daner Strømmene stadig en Vaage i Indløbet, og her indfinder sig da en broget Skare af Andearter og andre

Svømmefugle og Jagten paa disse gav ofte et godt Udbytte. Denne skeete deels i Baade deels fra Ishuuse bygget ved Vaagens Rand. Her indfandt sig tillige ikke faae vilde Svaner.

Naar Isen om foraaet driver bort, indfinder sig undertiden en stor Mængde Lysænder ved Strandbreden og de ere paa denne Tid meget lette at komme paa skud, da de kun tænker paa at nyde Føden paa den blottede Strandbred. Da kan der undertiden falde 10 a 15 Sktk i et Skud.

Paa Hals findes flere saakaldte Græskjær med meget lavt Vand. – Disse er meget yndet Opholdssted for Vildænderne om Natten. Her har været skudt en Mængde af disse "paa Fald". Jægeren lægger sig i dækket Stilling tæt ved Dammen saaledes at han har Aftenrøden for sig – og ved at see hen ad Vandspeilet i mod Dagen, kan han skyde paa de Ænder, som kaste sig i Vandet. Enkelte af Dammene have været meget besøgt af Krækænder – selv om Dagen. Disse kommer i saadan Mængde – at der har været skudt indtil 36 Ænder i 2 Skud.

Jagten paa de egentlige Strandfugle eller Vadefugle, har tidligere ogsaa været udmærket lønnende – langs Kysterne af Hals Odde – de indfandt sig i Efteraaet i store Sværme bestaaende af Regnspøve, Strandbrokfugle, Kaabersnepper – den islandske Ryle – og den almindelige Ryle – o.fl. – Regnspøven holder sig om Dagen mest i Lyngen paa Hals, hvor de lever af de saakaldte Revlingeblær, de er her meget vanskelige at komme nære,

med ved, paa et skjult Sted at efterligne deres Fløiten, lykkes det dog ofte at lokke dem til at flyve hen over Jægerne. Landbrokfuglen har ligeledes tidligere opholdt sig i stor Mængde i Lyngen og Vaade Aar findes ikke faae Bekkasiner i de i Lavningen dannede Vandpytter. –

I de senere Aar, efter at Skovplantningen paa Hals er begyndt, har Agerhønsene indfundet sig, og synes at tiltage i Mængde.

Hals har altid været Opholdssted for Mikkelt Ræv, som her afvejlende har kunnet nyde ilanddrevne Fisk – Bløddy – anskudt Fuglevildt o.a. og i Enebærkrattene har han kunnet grave sin Hule og sikkert Sted.

Ogsaa Grævlingen finder sig vel paa Hals især naar Tyttebærrerne ere modne, da han nyde disse i stor mængde – og i de nævnte græsdamme forekommer Odderen enkeltviis. Skjønt man skulle troe at der i Lyngen kun findes mager Kost for Harrene, saa findes der altid flere af disse paa Hals –

I Hoveriets Tid, da hver Gaardmand skulle stille 2, hver Huusmand Een Klapper, blev der aarligt holdt Klapjagt paa Hals, saaledes at Heele Odden spændtes fra Strand til Strand ved Klappere og Skytter fordeelt imellem hinanden. Vildtet blev saaledes drevet ud til den yderste Spids – hvor Jagtens Udfald da paa Engang blev afgjort. – Dog ikke altid til Tilfredshed. – Ræven gik jævnlig til søs, og kunne da indhentes med Baad – men meget ofte forstod Ræ-

ven at skjule sig for Klapperne i Lyng og Enebærbusk, og løb da tilbage. Men da Hals ved sin Begyndelse kun er 70 a 80 Al (*alen*) bred – fik en sikker Jæger her sin Post og Mar_?_ (*kilden ulæselig*) af Ræve og Hare – kunne da ei undslippe.. Dette Sted kaldes ogsaa "det smalle Drei" og her har tidligere været fortrinlit Gaase og Andetræk – i det vildtet her med S vind, trak over Land, fra Kattegattet til Fjorden. Stedet er her ei bredere end at Forfatteren der har skudt 3 Svaner i Et Skud fra fra den eene Bred til den Anden..

Ikke langt herfra findes den lille plantede Skov Charlottenlund, der medens Træerne dannede en tæt Bestand af Opvæxt var et godt Tilflugtssted for Vildtet. Her er i de samme Aar 3 Gange bleven skudt en enkelt Raabuk som er kommen hertil som Strejfvildt. Sagnet fortæller at en stor Kronhjort for ca. 60 Aar siden, skal have forsøgt at svømme over fra Spidsen af Hals til Hindsholm, men blev dræbt, midt i Strømmen af nogle Jægere, som blev den Vaar.

Efter alt det foranførte, vil det skjønnes at Hals har været en yndet Jagt revier for alle Jægerne, det har man kunnet jage paa de forskellige Aarstider og har havd meget forskellig Artet Vildt for sig. Ogsaa Naturforholdene har forhøiet Jagtens Nydelse. Den forunderlige Ensomhed, og Fred der føles naar man opholder sig paa den af Havet omkransede Lynghede, har noget eiendommeligt tiltalende ved sig, især i Lyngens

Blomstringstid. Da man ligesom træder paa et blødt Blomstervævet Tæppe. – de – gjenlyder af en forunderlig Længselsvækkende Musik – opført af den uendelige Mængde travle Bier og Humlebieer, der her søge at hente Næring for sig og Ungerne og hermed for Vinteren. –

Forlader man Lyngen, da træffer man saa Sylt Engen langs Fjorden et plantet Tæppe af Syltplanter hver Sommer, den almindelige Armeria Vugaris (engelsk Græs) danner Hovedmarchen – Blomst ved Blomst.

Den nordlige langs Kattegattet danned Havstok har ligeledes i forsommeren sit eiendommelige Blomster Tæppe, Bestaaende af Strand Negliker, Vald Timian Lotus Corniculatus, Gnaphalium Divicum, Campanula rotundifolia o.fl. og ved Havbredden kneiser Marehalmen – Erygium -. Strandkaalen og flere. Ære Jægeren Blomsterne, da har han en god Grund til at nyde Jagdturene, selv om Jagten staar fast – og er han Botaniker og Entomolog, da har han tillige en god Leilighed til at søge de sjældne Planter og Insecter, som findes paa Hals.

Kattegattets vevende Tilstand forhøier ogsaa ofte Nydelsen af Jagttouren her. I strænge Vintre dækkes Havfladen med et bølgeformigt Isdække, i Storm skære de høje strømmende Bølger med drøn imod Kysten, om Sommeren indbyder det hiemelbaa svagt krusede Vand til Badning. Men i det tidlige Foraar – naar Viben, Rylen og Pytten ere paa Pletten og ved

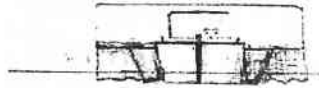
sine forskjellige hyggelige Toner melde om Vaarens Kamp og Seir over Vinteren – da kan Kattedagtet ligg i Havblik og Skaren af Havlitte, der i nærheden af Kysten øver Deres svømme- og dykke Kunster. – istemme deres forunderlige melodiske Aiin, ledsaget af de forskjellige Vildænderes vel tilfredse Ytringer af Glæde over Livet. Samtidig høres fra Fjorden et tusindstemmet Chor eller Samtale mellem Knortegjæssene. En lyd der i mange Aar hørte til Hofmangaves Eiendommelighed om Foraaret.

Fuglejagten ved Hofmangaves nærmeste Omgivelser med de mange Landtunger, Øer – Fladvande, var ogsaa noget riig. – Om Aftenen, naar Vildænderne trak her ind i Skumringstiden i Moser, Damme og søer, fantes næsten overalt ved Gaarden, den for Jægeren bekjendte Vellyd af Ændernes Vingeslag, og i daarligt Veir med Blæst, kunne der kunne skydes Ænder paa Træk. Dog var de opførte Dæmninger de Steder hvor Jagten var heldigst. Opsynsmanden ved den Dæmning, som ved hvilken Egense Fjord blev inddæmmet,

Skydepram! Tegning formodentlig N. E. H. Bang.

paastod at han kunne aarlig regne paa et udbytte af 4 a 500 Ænder mest Graa – Lys og Pibeænder – der i tusindvis søgte ind om Natten i det færske Vand. Men ogsaa Krækænder kunne han der i Søen selv skyde en Mængde – en enkelt Gang indtil 28 stk i et Skud. Førend denne Dæmning blev bygget i 1818 – var Strømmen meget stærk paa dette Sted, hvor ved en Vaage holdt sig aaben i Isvintre. – Gamle Jægere mindes i Forfatterens Barndom med Entusiasme, det store Udbytte af Fugle Vildt, som de kunne nedlægge paa dette Sted, deriblandt mange Svaner og Vildtet maatte i heldige Dage, hentes med Vogn. – Den første Stamhuusbesidder antog, at han i enkelte Aar kunne nedlægge hen ved 500 stk Ænder og da de egentlige Strandfugle i den Tid havde Fred i Fjorden – gav Jagten paa disse ogsaa et stort Udbytte. Først i dette Aarhundrede opfandt, saa vidt vides en Eier af Ulriksholm, den saakaldte Skydepram som med lethed af Jægeren kunne føres tæt til baade de svømmende, og det ved Kysterne staaende Fugle Vildt – og nu var Freden Brudt.

Jæger i skydepram(!) og uddrag af originalkilden

En saadan Pram er kun 3 a 6 Al (alen) lang og saa smal, at den paa Maven liggende Jæger kan naae Vandet med begge Arme med en lille kort Aare i hver Haand, hvorved han langsomt arbejder sig hen til Vildtet. – Prammen har en meget spids tilløbende Forende. – som set for fra – ei let opdages af Vildtet. Ved Forenden udskydes et Bræt, hvis Midte skjuler Jægerens Hoved – og hvis Ende gaar saa langt uden for Prammens Kant, at Hænderne ere skjulte. Den store Strandbøsse stikkes igjennem et Skydehul i brættet – med Løbet hvilende paa Prammens Forende – Prammen kan flyde paa faae Tommer Vand.

I Begyndelsen førend Vildtet kendte denne Fare, skal Udbyttet have været umaadeligt stort – og da Hofmangaves Jagtølskere i længere Tid omtrent var ene om denne Jagd, var den til stor Fornøielse og tillige indbringende. Lidt efter lidt udbrede denne Jagtmethode sig, og der frem-

„Jæger i skydepram“
Ved den første Dæmning i Søen
blev der nedlagt en Mængde
Knortegjæssene
af hvilke den første sig
blev kaldet „Gjæs“
Da først og fremmest blev af-
ført af Knortegjæssene, blev senere
af Knortegjæssene, og endelig
af Knortegjæssene (Lytten)

stod flere Strandskytter, der danne Jagden som en Levevei – og Vildtet fik ei Fred hverken Nat eller Dag – og en stor deel søgte sig andre Opholdssteder. Men værre er det bleven, siden man i de samme Aar have fundet paa at skyde Gjæs og Ænder ved Lampeskiær. Det gaar meget ud iover Knortegjæssene, der ved deres høirystede livlige Passiar, lede Jægeren i Nattens Mørke til Forsamlingspladsen. – Gjæssene blændes af Lyset og svømmer tættere i Flokken, saa at Jægeren paa nært Hold ofte kan skyde mange i et Skud – dog skal Gjæssene nu tildeels have lært at "Tavshed er sikker" og ere vanskeligere at opsøge.

Da der fremkom fleere og fleere Pramskytter der saaat sige deele Fjorden imellem sig, saa at Vildtet intetsteds har Fred, saa er det en Selvfølge at meere og meere forlade Fjorden – og Jagten er kun en Skygge af hvad den har været. – Andetrækket er ligeledes næsten ophørt paa Grund af den

inddæmmede Søe nu er lagd tør ved en Mølle – og da Vadefuglene ligeledes er efterstræbte af Pramskytterne – saa forlade disse ogsaa Kysten, hvor man før saa svømmende Flokke af Knortegjæs paa $\frac{1}{4}$ Miils Udstrækning – hvis høie Glammen i øvrigt kunne høres $\frac{1}{2}$ Miil bort – og som, naar de fløi op af Vandet frembragte en Lyd, som om man hørte en Torden, saa seer man nu kun nogle faae 100 stk. Og medens de mindre Strandfugle kunne viise sig i Flokke som Skyer, saa forekommer nu kuns gandske smaae Flokke. Selv Landbrokfuglen som forhen indfandt sig i store Lynger (*Klynger*) paa bestemte Siddepladser, og som, naar de om Efteraaret ville trække sønder paa, kunne samles her ved Kysten i uhyre Flokke, selv denne Fugl er nu næsten forsvunden. Regnsproven, som er den meest skattede Fugl, finder dog endnu Fred paa Hals, men de vælger sig gjerne en bestemt Natteplads paa en af smaaøerne. – Her lægger Pramskytten sig saaledes, at han, efter Solnedgang har Aftenrøden for sig – og kan saaledes see at skyde Fuglene naar de sætter sig.

Pramjagten selv havde noget ejendommeligt tiltrækkende ved sig – og den Jæger, som har nogen Sands for Naturen og Fuglelivet, og som i sin ungdom, medens Jagden var i sin gode Periode – havd Leilighed til at drive denne Sport, vil altid mindes de Glæder denne har givet. –

Ved Dag – kunne man fra Prammen, betragte Havbunden faae Tom-

mer under Vandfladen – og see det smukke Tæppe af Havplanter og de mange smaae Fiske og Skaldyr – som befolkede – de frodige Havgræsmarker, hvilket alt ved Vandets Paavirkning fik Glands og Farve. Naar man forsigtigt nærmede sig de store svømmende Andeflokke – da var det en sand Nydelse at betragte Ændernes indbyrdes Leveviis – at see nogle staae paa Hovedet for at fiske Føden, medens andre gjorde deres Toilette, ved at kaste Vand med Næbbet om Fjerene og at slaae med Vingerne, at see deres Kokketeren med hinanden – at se Andrikkens meer ærværdige Holdning – Ligeover for Ændernes livlige Bevægelser. Man hørte da tillige deres Samtale – i det Graae-Andrikken tilkjendegav sin Mening med sit korte alvorlige "Ræg Ræg" medens de muntre Gr (*indsat*) Ænder svarte med deres gemytlige "Rab Rab Rab Rab". Lysænder faldt ind med deres morsomme Forundringsudraab "Hæh Hæh" der bekræftedes i Pibeændernes Sprog med "Piv Piv". Ved de Nærliggende Smaaholme vandrede Regnsproverne Gravitetisk omkring, for med deres lange Næb at fiske Strandorm og de gav deres klare Fløitetoner til bedste. Holmen selv, tjente de mange andre Vadefugle til Forsamlings Plads medens de afventede Ebben – for atter at kunne holde Maaltid. Næsten hver af de over Vandet ragende Steen, var tillige benyttet som Hvileplads for Strandbrokfugle, og de forskellige Maage og Tærne Arter, da hver Art lod sig høre i sit

Tungemaal. Scenen endte da som oftest med at Jægernaturen gik over den Naturhistoriske betragtning, og et skud forstyrrede hurtigt heele dets fredelige Naturscene. Det blodige Byttes Opsamling blev den prosaiske Slutnings Act.

De behageligste Minder om Pramjagten, hæfter sig dog ved septbr og October Aftener, naar Vandet i Fjorden var meget høit – paa Grund af Fuldmaanens Tryk. – Naar Prammen da gled sagde hen over den blanke Flade – hvori Kysten speilede sig – medens især Vildændernes muntre Samtale lød uforstyrret i Nattens Stilhed. –

De smaae Holme, hvis Areal blev meget formindsket paa Grund af Høivandet – var da tæt besatte med de forskellige Vadefugle – især lød Regnsprovens Fløiten og dens gnavne Knurren naar Naboen kom den for nær og ved at styre Prammen saaledes at man havde Holmene imellem dem og Maanen kunne man faa Fuglevildtet paa Skud Vidde – og Fangsten kunne paa en saadan Aften være ret betydelig, indtil 50 a 80 stk Vildt af forskjellig Art. Naar et Skud blev løst hørte man et rullende Ekko langs Fjordens Kyst – blandet med 1000 Stemmer af det opskræmmede Vildt, hvilket havde en eiendommelig Virkning i Nattens Stilhed.

Udbyttet for de øvede Pramjægere, med deres store Strandbøsser, har ofte været meget stort, paa slige Nattejagter. Der nævnes at i et enkelt Skud skal Udbyttet have været indtil

28 stk Regnsprove ogsaa hen ved 100 stk Ryler. Foruden de smaae Skydepramme til 1 Person, fandtes tidligere ved Hofmangsgave Pramme til 2 og 3 Personer. Disse kunne føre et lille Seil – og var til stor Glæde for Ungdommen. Der uden Fare kunne foretage længere Ture paa det flade Vand. For de uøvede var det vanskeligt at holde Balancen – og det hørte til Dagens Orden, at disse bleve indviede – ved at falde eller skubbes over Bord – hvilket kaldtes at faae "Buxevand" og paa Hofmangsgave, fandtes en heel Garderobe slige Pram Gjæsterne.

Pramjagten er nu, saaat siige ophørt paa Hofmangsgave deels ved Vildtets Forsvinden og deels derved, at bunden i Fjorden i de sidste 50 Aar, synes at have hævet sig – saaat Vandet sjældnere og sjældnere i Jagtiden stiger saa høit i Flodtiden, at man med lethed kan komme ud med Prammen.

Endnu kan nævnes en eiendommelig Parforce Jagd efter Knortegjæssene om Foraaret. Jægerne sidde skjulte bag Seilene i en Baad, og med en jævn Vind kunne Baaden umærkelig komme Gjæssene paa Skud.

Havjagten var i ældre Tider ret god og Jagden var forholdsviis let at frede, da Bøndergodsets og Hovedgaardens Tilligende tildeels var Begrænset af Vand paa 2 Sider.

I Hoveriets Tid holdtes Aarligt 1 a 2 Klappejagter, Jagdreviret strakte sig fra Emmelev Byes Grændse – $\frac{5}{4}$ Miil vest for Gaarden – til Spidsen af Hals – 1 Miil øst for samme. Udbyttet

af en Klappejagt var dog sjældent over 20 stk Hare og 4 a 5 Ræve.

Efter Bøndergodsets Salg, forsvinder Harren her, som andre Steder, især da de ogsaa efterstræbes stærkt paa Gaardens eget Areal, paa Grund af den Skade de anrettede om Vintren paa de nu indførte Dværgfrugttræer.

Agerhønejagten skal i ældre Tider have været meget god. Der indfangedes hvert Aar en stor Deel Høns, der overvintrede i et eget Værelse. Deels for efterhånden at kunne spiises, deels for om Foraaret at sættes ud.

Til Fangsten anvendtes et Garn i Form af en Ruse og et Lærreds Skildt. Der efterlignede en Høi, som Jægerne langsomt førte foran sig – hvorved han drev Hønsene ind i Nettet.

Agerhønsene, hvis Antal syntes at være aftaget er nu atter tiltagende. Det lader som om Frøet af de nu i den udtørrede Søe voxende Planter er en yndet Føde for dem. I øvrigt er Leiligheder for Høns nu ikke saa gunstig som forhen, da der fandtes mange smaa Tornekraat i Markerne, ligeledes ere alle Brakgrøfter forsvunden.

Med Hensyn til Agerhønsene, kan her anføres den eiendommelige Iagttagelse, at en Agerhøne, med en Flok ganske smaa Kyllinger, bragde disse over en 12 Alen bred Kanal, der var halvfuld af Vand – for at naae en Eng, hvor der fandtes rigelig Føde for de smaae. Hønen fløi foran, med Fødderne halvt i Vand og de smaae Fugle efter, halvt svømmende, halvt flyvende. Om Aftenen gik Turen samme vej

tilbage for at naae Agerjorden, hvor Udrugningen havde fundet Sted – for at de smaae der kunne finde en sikker Plads til at overnatte.

En Fasanhøne, som formodentlig af Vinden var ført hid – opholdt sig i 5 a 6 Aar i Lyngen paa Hals hvor den endog i flere Aar lagde en redefuld af Golde Æg. Fleere Forsøg med at give den Sælskab baade af Haner og Høns, mislykkedes og samme forsvandt den selv.

Kun enkelte Skovsnepper sees hvert Foraar i Haven.

Bekkasin Jagden i Hasmark og Norup Moser var i tidligere tid udmærket god – men – ogsaa her har Kulturen og Mosernes Udtørring, aldeles ødelagd denne Jagd. Der som al anden Jagdglæde meere og meere maae henføres til Fortids Minderne.

Jagden paa Brushaner kan endnu nævnes – disse havde faste Kamppladser især i Øxemose. Den største Fornøielse ved denne Jagd var, paa nær Hold, at observere deres komiske Gebærden under Kampen, idet de udfoldede deres store Kraver, der for hver især, er af forskellig Farve.

Her slutter afsnittet om jagten. Som man kan se, er der sket store forandringer med Odense Fjord. Vi kan dog glæde os over, at Aage V. Jensens fonde har opkøbt noget af det inddæmmede område, måske fremtiden vil give flere forbedringer, om end en total naturgenopretning må formodes at være urealistisk!

Fuglene på matrikel 10 b. Refsvindinge

Af Kurt Kristensen

Her følger andet afsnit om fuglelivet i Kurt Kristensens have. Perioden dækker perioden fra 1. februar til 1. maj.

Det tidlige forår

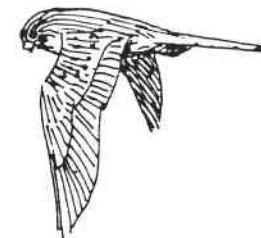
Februar

Det har været en underlig langstrakt vinter, vi har haft i år. Ikke fordi det har været ekstreme frostgrader, men temperaturen har ligget og vipet nogle grader under frysepunktet det meste af februar, tilmed ledsaget af en skarp østenvind. Marts fortsatte med østenvind og ingen nedbør.

Den 18. februar havde vi besøg af en flok Kvækerfinker ved foderbrættet, det kunne vores Musvit ikke rigtig klare, han skældte dem hæder og ære fra; men hvor meget han end brede vinger og skældte ud, kunne han ikke forhindre dem i at sidde der.

Den 19. februar kom der så et Tårnfalkepar ved den kasse, som jeg har sat op for et par år siden i et gammelt asketræ. I fjor var kassen også beboet af et par Tårnfalke; men desværre gik det ikke så godt for dem. Endnu inden, hunnen var begyndt at hjælpe til med føde til ungerne, forsvandt hannen med det resultat, at ogsaa hunnen forlod reden. Et stykke tid efter, da jeg var sikker på at reden var forladt, kravlede jeg op for at kigge i kassen og fandt to døde, fuldfjerede unger. Nu hvor der er kommet en ny han, må vi håbe, at de har bedre held i år.

Selv om det er mig, der betaler terminerne, sørger for redekasser og gode biotoper, så er jeg alligevel ikke altid velkommen i haven. Tårnfalken gør i hvert fald vrøvl over, at jeg arbejder ved min brændestak, ikke langt fra "hans" træ.

Marts

Tidligt i marts, en lun dag med tynde skyer og strejf af sol, hænger der så fire Sanglærker i luften og jubler i kor. Sidste år rugede de på naboens jordbærmærk, og det var herligt at sidde og følge deres sangflugt op i det

blå, til de ender som en lille prik højt oppe i skyerne, hvorefter de på stive vinger langsomt daler mod jorden igen for at klappe vingerne ind til kroppen de sidste meter og i et styrt-dyk næsten ramme jorden, inden de igen bremses op og lander. En forbløffende teknik og en dejlig lille fugl, der optimistisk spår om en snarlig sommer.

Den 10. marts ankom stærefatter til redekassen og lod straks sin stemme høre. Fire dage efter kom hans kone, og ca. en uges tid efter kom der endnu et par. Stærekasserne har hængt der i nogle år, der er fem i alt; men tilsyneladende tager det tid at bygge en koloni op. Måske er der ikke fødeunderlag nok her, da vi ikke har nogen græsmarker i nærheden.

Den 16. marts hørte jeg for første gang i år Jernspurven synge fra en grantop. Det er sjovt med den fugl, når man lige undlader yngletiden, lader den sig nødig se, gemmer sig helst under en busk; men når foråret melder sig, kan han ikke komme højt nok til vejrs for at lade sin stemme høre.

Det fine vejr, vi havde omkring den 18. til den 23. marts gav os mange tegn på forår. De første individer af Sommerfuglen Nældens Takvinge og Dagpåfugleøje viste sig og den 21. så jeg for første gang i år et pragteksemplar af Citronsommerfuglen. På fugleområdet iagttog jeg både Bogfinke, Gulspurv og Jernspurv i gang med pardannelse.

En gang for ikke så forfærdelig mange år siden rugede storken her

omkring. Måske ikke lige netop på vores tag, men så på et af naboejendommenes. Der var moser, enge og sumpede områder nok, hvor han kunne hente frøer og andet godt. Desværre blev åen rørlagt, moserne drænet, og frøerne tørret væk. Så forsvandt storken.

Det var trist nok, nu savner vi hans knebren fra taget og hans lange, røde hoser ude omkring på markerne; men helt overflødigt er vores stråtage nu ikke af den grund. Den Hvide Vipstjert kommer trofast år efter år og indtager gårdspladsen og taget, så selvfølgelig, som om den slet ikke havde været væk hele den lange vinter. I år kom hannen den 27. marts, og kun få dage efter kom hunnen så.

Den plejer at ruge i lufthullerne ind til kostalden, lige under tagets brede udhæng. Føden samler den på græsset med humørstangen i stadig bevægelse.

Vipstjerten er som sagt trofast, men det er nu ikke den eneste "stork", vi har haft på taget. Et år var der en Gråand, der havde bygget rede i rygningshalmen på stuehuset, og tidligere havde vi i en årrække et par Gravænder til at ruge på svinehuslængen. En tidlig morgen, en *meget* tidlig morgen, rutschede den stolte mor og hele flokken af ællinger så ned ad taget for at gå den lige vej ned til Longet, den lille sø, der som tidligere nævnt ligger ret tæt herved.

April

Vel inde i april måned begynder vi så småt at skele til skyerne, om de dog

ikke snart giver lidt regn. Den idelige østenvind og de vedvarende frostgrader om natten har tørret jorden og planterne godt ud. Mange Rhododendron har fået svedet både blade og knopper af i den side, der vendte mod øst, nogle er simpelthen døde, andre ligner skygger af sig selv. Østfyn er jo helt siden vikingetiden kendt for at være et af de steder her i landet, hvor der falder mindst nedbør året igennem. Det må vi desværre sande, tre måneder uden nævneværdig regn er ikke rart. Vi må håbe på en ordentlig bløder inden så længe.

Tilbage til fuglene: Gransangeren så jeg den 13. april for første gang her i haven, i skrivende stund er den her stadig og synger lystigt.

Den 16. april sad jeg i et par timer og iagttog en Bogfinke, der byggede en rede i en kløft mellem to grene i en Thuja. Det var hunnen, der byggede, men fatter var bestandig nærværende med kommentarer. Det var en lækker lille rede, der blev bygget op af mosser, laver og hår, for til slut at blive foret indvendig med dun – et sirligt lille kunstværk. I en anden Thuja, ikke langt fra Bogfinken, var en Grønirisk i gang med det samme forehavende, der kommer forhåbentlig nogle dejlige kuld unger ud af det.

Er Bogfinkens rede pertentlig, kan det samme vel næppe siges om Ringduens, den ruger gerne på en samling skrammel af tilfældige pinde og strå. Vi har som regel et par Ringduer rugende i haven, og det kan godt gå ud

over vores køkkenhave. De har en forbløffende evne til at pille alle de nyspirede ærter op af bedet.

Apropos duer, Tyrkerduen holder som bekendt til ved tæt beboede steder. Den har for flere år siden slået sig ned i landsbyen tæt herved, men kun sporadisk vist sig her i haven, ikke før i år. I den sidste måneds tid har vi haft besøg af et par flere gange, nu bliver det spændende at se, om den vil yngle her. Det får mig til at tænke på en dag i 1959 på Sjælland, hvor jeg kom styrtende hjem fra arbejde blot for at snutte min kikkert og skynde mig ned for at se, om det kunne være rigtigt, at jeg havde hørt en Tyrkerdue i naboens kastanje. Jo, det var rigtig nok. Den gang lidt af en oplevelse at se sin første Tyrkerdue.

Ude på marken høres Vibens karakteristiske "vip vip", men det er en stridbar herre. Peter Fasan forvildede sig ud på hans territorium en dag, og det skulle han ikke gøre, for han blev udsat for et veritabelt bombardement.

Endnu mangler vi jo de lidt senere ankomne fugle: Rødstjert, Gulbug og Gærdesangeren, som plejer at ruge her. Ude i markskellet håber jeg også igen i år at kunne iagttage Tornsangeren, men derom næste gang.

Lige inden, det her skulle til re-daktøren, kom regnen så. De sidste dage i april gav et par ordentlige blødere, der friskede gevaldigt op. Stærene fik travlt med at hale orm op af græsplænen og planter og træer så livsduelige og forårsgrønne ud.

Hvidnæbbet Lom

Af Søren Gjaldbæk

Torsdag den 24. april: "Fri", stod der med store, triumferende bogstaver i kalenderen, så jeg havde planlagt en tur til Sydlangeland. Ganske vist havde onsdagen været forårets bedste på Hov Nordstrand, men jeg følte for at gå og luske på de mange gode steder på sydøen og så måske være heldig med lidt indtræk på Fakkebjerg. Onsdag er min kortaften i Odense Bridgeklub, og den sluttede så sent, at jeg valgte at være god mod mig selv og først starte klokken 6.00 – det følte på det tidspunkt voldsomt tidligt, men af sted kom jeg da. Vejret var fremragende – skyfrit, svag sydøstlig vind og metrologerne lovede op til 20°C. Første stop var Fredmosen, hvor en paukende Rørdrum tog i mod. Jeg gik ind i mosen. Foran mig lettede en Dobbeltbekkasin og tog flugten med sin karakteristiske sig-sag-flugt. Grågæssene skræppede alle vegne, det lokale par af Rørhøg patruljerede over rørskoven og Vandrikserne larmede. En Rørdrum gik på vingerne, og højt oppe hørte jeg Bramgåsens sjove kald – det minder lidt om en lille hund, der bjæffer – en flok på 210 trak østpå, det tegnede rigtig godt.

Jeg forlod mosen ved halvnitiden og bestemte at tage Tryggelev Nor med det samme, så jeg kunne bruge resten af dagen i Gulstavområdet – et lykkeligt valg skulle det senere vise

sig. En flok på 200 Bramgæs trak over mig, da jeg kørte forbi sommerhusområdet ved Vesteregn. Jeg trillede nordpå ad grusvejen langs kysten og nåede parkeringspladsen. Havet lå spejlblankt, men morgendis reducerede sigten. Der var tilsyneladende ingen fugle på havet, de mange Ederfugle, der havde holdt til på stedet var åbenbart trukket, eller også lå de skjult af disen.

Jeg fik parkeret og fik gang i termokaffen og lidt forsinket morgenmad. I lagunen ud mod strandvolden fouragerede en halv snes Dværgråger, omkring hundrede Engpibere rastede på engen ved det lille museum, de Gråstrubede Lappedykkere brægede, et par Landsvaler og en snes Tornirisker trak nordpå – man kunne ikke ønske sig en mere stemningsfuld forårmorgen. Jeg fik snøvlet mig færdig med provianten og begav mig mod fugletårnet. Jeg ville dog lige checke havet, der stadig så tomt ud, men det var jo "prime time" for Nordisk Lappedykker, og de fylder ikke meget i "vandskabet". Teleskopet blev rettet ud over havet, hvor jeg straks fandt 9 Sortænder, som lå ved bundgarnspælene lige ud for parkeringspladsen. Mens jeg kiggede på dem gled en stor fugl majestætisk ud af disen. Dens krop virkede som tre Sortænder, det var en lom, den holdt hovedet i profil, dens store, hvidlige

næb pegede skråt op, vinklen med vandret var omkring 20°, en positur, som den fastholdt i det meste af det senere forløb. Det var lige så jeg ry-stede, det var en Hvidnæbbet Lom.

Der er nogle ting inden for fuglekiggeriets verden, som jeg ikke troede skulle overgå mig, her i blandt at se en rastende Hvidnæbbet Lom i Fyns Amt. For mig er det en art, som man ser kortvarigt, når den sidst i april trækker forbi Skagen Nordstrand, og så er det med at være på plads. Jeg blev helt febrilsk – "det er løgn, Gjaldbæk, kig nu på den igen". Det store, let opadbøjede næb, den kraftige hals, det let kantede hoved, ryggen højest punkt midt på kroppen, det lyse område omkring øjet, den mørke markering ved øret, alt passede. Nederst på halsen, var der ved at blive dannet en mørk ring, som kontrasterede mod hvidt bryst. Ryggen var brunlig med lyse kanter på dækfjerene så den fremstod "skællet", hvilket viste, at det var en fugl i andet kalenderår. På trods af at det var en Hvidnæbbet Lom, turde jeg stadig ikke tro på det! Jeg løb ned til bilen for at hente min fuglebog, alt mens jeg fumlede i mine lommer efter min telefon, så andre kunne få glæde af fuglen. Selvfølgelig var der ikke dækning – vi lader selskabet være anonymt – så jeg styrede mod stendysen på toppen af den lille bakke ud til kysten. Stående som et andet fyrtårn på toppen af denne lykkedes det i tredje forsøg at komme igennem til en odenseansk fuglekigger, der var helt

på linie med mig: "Det er løgn, jeg kommer! Ring når den flyver".

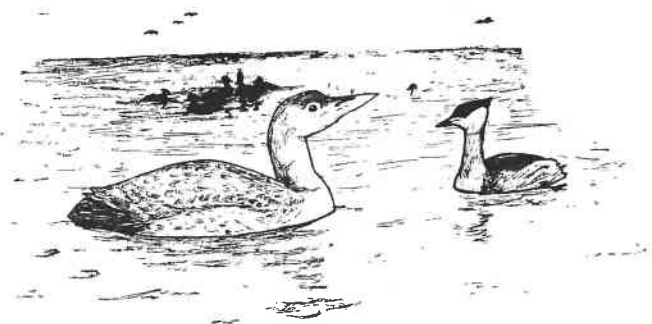
De næste tre kvarter lå fuglen helt perfekt ca. 200 m ude, den kunne hele tiden ses med det blotte øje. Den drev langsomt sydpå mens den fouragerede. Når den dykkede sank den bare ned som om nogen lukkede luften ud af den. På et tidspunkt lå den sammen med en Gråstrubet Lappedykker, den virkede mere end dobbelt så stor som denne. Det forekom helt uvirkeligt og

på et tidspunkt fik det også en ende. Med front i mod mig foldede den vingerne ud og slog dovent med dem. Langsomt kom den op i fart, som når man ser en svane lette, det sidste stykke løb den på vandet inden den kom i luften. Dens meget store fødder var særdeles iøjnefaldende. Fuglen trak sydpå langs kysten, men efter en halv kilometer bøjede den ind over land og trak tilbage mod mig. Den kom næsten hen over mig, tog farten af, spredte ben og vinger, som om den overvejede at lande, inden den vendte rundt og røg mod syd igen. Dette gentog sig to gange, for hver rundtur fik den ekstra højde og sidste gang trak den målbevidst ind over land mod

sydøst. Jeg fulgte den omkring et halvt minut, indtil den forsvandt som en prik i det fjerne.

Så måtte jeg igen til telefonen for at bremse min odenseanske ven, denne gang måtte jeg næsten til Nordenbro for at få dækning. Han var nået til Tåsinge og noget ærgerlig over udviklingen. I lys af den verserende årsartskonkurrence og folks kendskab til undertegnede er det nok svært at forstå, men faktisk ærgrede det mig, at han ikke nåede frem – man bliver blød når heldet i den grad smiler til én. Jeg er dog kommet mig over det!

Resten af dagen svævede jeg på en lyserød sky, det var en oplevelse, som jeg kan leve højt på længe.

Bortset fra 3/3 1976 1 Flyvesandet (NBJ) er de 5 andre observationer i amtet af trækkende fugle: 8/9 1991 3 NV Dovns Klint (GKN, SØB), 4/9 1992 1 V Horseklint (FES), 1/5 1993 1 T Fyns Hoved, 20/10 1994 1 T Lunden (FET) og 23/10 1994 1 T Keldsnor (OHG).. Hertil én dødfunden: 29/3 1986 Falsled (PEH, TE).

Fra felten

Af Martin Søgaard Nielsen

Denne udgave af "Fra felten" dækker perioden 1. februar - 15. maj. Perioden karakteriseres igen ved rekordmange observationer og årsagen til det imponerende høje aktivitetsniveau er helt klart årsartskonkurrencen. Indtil nu er der i år set over 225! arter i amtet. De fleste er forbavset over den store artsdiversitet; men den store aktivitet har givet pote.

- Periodens "hårde" observationer -

Hvidnæbbet Lom	Tryggelev Nor 24/4
Silkehejre	Husby Strand 4/5
	Firtalsstrand 11/5
Sølvhejre	Snaremosse 12-13/4
	Dalby Bugt 4/5
Amr. Pibeand x Pibeand*	Firtalsstrand 17/3
Damklire*	Husby Strand 29/4
Hærfugl	Brenderup 28 + 30/3
	Løgismose 21/4

Sortstrubet Lom
18/4 125 SØ, 23/4 144 SØ Sønder Hjørne (PDP).

Smålom sp.
16/2 151 S Horseklint (BSN).

Hvidnæbbet Lom
24/4 1 2k Tryggelev Nor - på havet (SG). Vel nok forårets heftigste observation idet fuglen sås rastende tæt på kysten i 53 minutter inden den lettede og trak SØ over land.

Nordisk Lappedykker
24/1 1 NV Horseklint (THH). 22/2 1 R Helnæs N (MMJ). 15/4 1 R Bræn-

degårds Sø (TMØ m.fl.). 17-28/4 op til 4 R Tryggelev Nor - på havet (SG m.fl.).

Sorthalset Lappedykker
Arten er blevet hyppigere med årene og er i foråret set på hele 7 forskellige lokaliteter, største antal er 8 individer set flere gange ved Sundet, Fåborg.

Mallemuk
6/4 5 N + 1S, 8/4 1 S Horseklint (EDA).

Sule
Fra Horseklint er der følgende observationer: 5/4 2 N (OBO), 6/4 9 ad N

(EDA), 7/4 1 N (THH), 1/5 1 ad N (SG), 3/5 1 4k+ S (THH, MSN), 3-4/5 3-5 R (KHL, RYT m.fl.).

Silkehejre

4/5 1 S Husby Strand (HEA). 11/5 1 R Firtalsstrand (AVL).

Sølvhejre

12-13/4 1 R Snarepose, Klæsø, Sydlangeland (NAN m.fl.). 14/4 sås vel nok samme fugl 30 km derfra - på Lolland! 4/5 1 R Dalby Bugt (BKS).

Sort Stork

22/4 1 N Gulstav (SØB).

Hvid Stork

8/5 1 R Snarepose, Klæsø, Sydlangeland (SØB). 9/5 1R Nørreballe Nor (SØB). 10/5 1 OF Hesselbjerg, Sydlangeland (HMØ). 10/5 2 N Tryggelev Nor (HMØ) og 2 S Gulstav Mose (SØB). 11/5 1 T Assens (CJB).

Skkestork

1-2/5 1 R Helnæs Made (PDS m.fl.). 3/5 1 2K R Husby Strand, Wedellsborg (SØB). 6/5 1 2K Ø Monnet (THH). 8-9/5 1 2k R Kels Nor, trak til Tryggelev Nor 9/5 (OHG m.fl.).

Sædgås

23-24/2 160 R Føns Vang (LLC, FIE) er vintermax. 7/5 1 R Søgård Mose (THH) er 2. seneste observation.

Kortnæbbet Gås

Mindst 21 fugle er set på hele 8 forskellige lokaliteter!

Blisgås

9/3 124 R Jersore (JHJ) er vintermax.

[Indisk Gås]

13/4 1 R Knudshoved, Østerøse (ELM). 30/4 1 R Gulstav Mose og Skov (LBL). 7/5 1 R Tryggelev Nor (THH).

Lysbuget Knortegås

Op til 40 er set ved Fogense (JEB m.fl.).

Nilgås

24/1 3 R Arreskov Sø (HKN). 5-8/4 2 R Løkkeby Enge (HKN m.fl.). 8 + 13/4 1 R Karlsmosen (KJC).

Amerikansk Pibeand x Pibeand han*

I et forår med mange hybridpibeænder rundt omkring i Danmark opåede SG netop en sådan 17/3 ved Firtalsstrand. Fuglen blev videofilmset af THH samme aften. Heldigt, idet fuglen var væk næste dag!

Rødhovedet And

9/5 1 R han Lundemosen, Lunden, Sydlangeland (THH). 10-13/5 sås fuglen i Fredmosen (KHL m.fl.). 15/5 1 R hun Firtalsstrand (AVL).

Troldand

8/3 8000 R Hvidkilde Sø (PVR).

Ederfugl

26/2 20000 R Langelandsbælt fra Spodsbjerg-Keldsnor (SWI).

Toppet skallesluger

9/3 2000 R Marstal - Rudkøbing (RYT) er næststørste observation i amtet.

Sort Glente

16/4 1 R Gulstav (NRA). 17/4 1 R Kelds Nor (ELM). 22/4 1 SV Oure (NN). 25/4 1 SØ Tryggelev Nor (EEE). 29/4 1 NV Gulstav Mose (LBL). 30/4 1 R Vågebakken, Fyns Hoved (FLB).

Havørn

Der er set Havørn mange steder overalt i amtet. Det er meget svært at angive hvor mange individer det egentlig drejer sig om. Med hensyn til aldersfordeling er det dog noget nemmere. Alle fugle har forunderligt nok enten været 2k fugle eller adulte! Sammenlign fordelingen med sidste års (se Fra Felten 2-2003)

Rørhøg

23/4 19 NØ Hov Nordstrand - Hov Fyr (RYT m.fl.).

Blå Kærhøg

23/4 11 NØ Hov Nordstrand - Hov Fyr (RYT m.fl.).

Hedehøg

26/4 1 ad han NØ Lunkebugten, Tåsinge (SØB). 8/5 1 ad hun N Hov

(THH). 10/5 1 ad hun SØ Gulstav Klint (RYT m.fl.). 12/5 1 hun OF Fredmosen (RSJ).

Spurvehøg

23/4 132 NØ Hov Nordstrand - Hov Fyr (RYT m.fl.).

Musvåge

18/3 506 T Mårhøj (TSK).

Aftenfalk

2/5 1 hun N Gulstav (SØB). 8/5 1 hun NØ Rudkøbing (OHG).

Vandrefalk

Arten er nu så regelmæssig at den praktisk talt ses dagligt minimum et sted i amtet. Største trækobservation: 23/4 3 NØ Hov Nordstrand - Hov Fyr (RYT m.fl.).

Vagtel

30/4 1 SY Sollerup /Arreskov sø (LBR, FSH).

Plettet Rørvagtel

Til manges glæde valgte et eksemplar at spankulere rundt i et mikroskopisk vandhul på Fyns Hoved i flere dage!!! Dette er yderst utraditionelt, og kræet tiltrak sig da også stor opmærksomhed. 18-21/4 1 R Fyns Hoved (NBJ m.fl.).

Trane

23/2 1 Stensgård, Nordlangeland (NN). 18/3 3 T Mårhøj (TSK) og 2 OF Husby strandeng (CJB). 22/3 12

OF Slambassinet (CJB). 11/4 2 R Flagebakken Thurø (AB). 20/4 1 2k R Ølundgård Inddæmning (THH). 21/4 3 N Søndervej (AB). 23/4 3 N Skovsgaard, Langeland (NN). 2/5 1 Vågebakken, Hindsholm (ISB). 11/5 1 SV Mullerup Skov (TMØ) og 1 TF Fakkebjerg (RYT). Samme?

Lille Præstekrave

21/4 13 R Sandholt (NBJ).

Sandløber

9/2-16/3 2 R, dog 8 R 24/2 Barager Næbbe syd for Spodsbjerg (NRA m.fl.).

Temmincksryle

15/5 56 R Firtalsstrand (MSN, HEL) er ny Fynsrekord.

Enkeltebekkasin

7/4-6/5 1 R Slambassinet (SG m.fl.). 26/4 1 R Bøjden Nor (FSH).

Lille Regnspove

20/3 1 R Snaremosen, Klæsø (AB) er tidligste observation i amtet.

Stor Regnspove

23/4 906 NØ Henninge Nor (OHG).

Damklire*

29/4 1 ad i sommerdragt R Husby Strand (MMJ m.fl.).

Tinksmed

26/3 2 R Sandholdt (EDA) er rekordtidlig ankomst.

Mellemkjove

18/4 1 ad SØ Sønder Hjørne (PDP).

Almindelig Kjove

Sønder Hjørne: 3/4 1 SØ, 16/4 1 SØ og 18/4 3 SØ (PDP). 1/5 1 SV Dovns Klint (EDA) og 2 N Fyns Hoved (SG). 15/5 2 N Horseklint (EDA).

Sorthovedet Måge

Forårets første fugle blev set 21/3: 1 Vigelsø (MSN) og 1 NØ Slambassinet (PAJ). De næste par uger blev der set op til 3 fugle på Vigelsø. Udover disse også 17/4 2 Østerøso (PRA).

Dværghmåge

23/4 187 SØ Sønder Hjørne (PDP) er ny lokalitetsdagsrekord.

Middelhavsmåge

Vinterfuglen i Bagenkop Havn sås sidst 22/2 (JSA).

Kaspisk Måge

21/2 1 2k R Bagenkop Havn (JSA).

Ride

5/2 1 2k N Horseklint (SG). 16/2 1 2k S Horseklint (MRP). 20/2 1 NV Flyvesandet (SG).

Sortterne

21/4 2 ad R Tryggelev Nor (OHG, JSA). 22/4 1 TI Klise Nor (NRA). 23/4 4 NØ Gulstav (SØB). 28-29/4 1 R Sundet, Faaborg (PDP m.fl.). 29/4 2 R Arreskov Sø (LBR). 5/5 1 R

Horseklint (DMZ). 6/5 1 R Tryggelev Nor (THH).

Alk

7/3 130 NØ Horseklint (EDA).

Ringdue

16/3 4588 N Hov Nordstrand (RYT).

Mosehornugle

Der er set mange fugle. Største observationer var: 20-21/3 4 R Nakkebølle Inddæmning (LBR m.fl.) og 2/5 4 R Fyns Hoved (ISB).

Hærfugl

28 + 30/3 1 R Brenderup (NN). 21/4 1 R Løgismose camping, Hårby (ESM m.fl.). 27/4 1 R Ristinge Klint (FLB).

Vendehals

Et rigtigt godt forår for arten. Fyns Hoved: 24/4 1 R (KHL). 25/1 1 R (MAT). 29/4 3 (den ene i sommerhusområdet ved Horseklint) (EDA). 1/5 1 R (SG). 2/5 1 R (KHL). 5/5 2 R

(RYT). Østerøso Skov, Knudshoved: 25/4 1 R (RSJ). 3/5 2 R (HKN). Hov Nordstrand: 3/5 1 R (RYT). 4/5 1 R (ELM). 30/4-3/5 1 R Mullerup Skov (TMØ). 5/5 1 R Egebjerggård Skov (JHJ).

Grønspætte

10/3-15/4 1 R Kongebrosvoven / Batteriplantagen, Middelfart (LLC m.fl.). 16+24/3 1 R Fyns Hoved (BIS, NBJ, DMZ).

Bjerglærke

16/2 5 R, 29-30/3 3 R Lyø (RBZ).

Digesvale

29/3 1 R Arreskov Sø (SG) slår hidtil tidligste med 2 dage (31/3-94 1 På THH, JSA). Næste individer sås først 15/4.

Skovpiber

Ekstrem tidlig observation 19/3 6 R Lille Enghave, Fynshoved (MRP), hvilket er 2 uger tidligere end hidtidige rekord! (2/4-99 Fåborg NBJ). 3/5 320 T Horseklint (THH, MSN).

Rødstrubet Piber

8/5 1 R/T Fakkebjerg (SØB). 9/5 1 R Kelds Nor (THH, EEE).

Bjergpiber

5/2-21/3 op til 3 R Bogensø, Hindsholm (THH m.fl.). 18/2 1 R Faaborg fiskerihavn (LBR). 19/2 2 R Bispeng, Odense (DMZ). 5/3 1 R Bi-

speeng, Odense (THH). 24/2 1 R Nyborg Havn (ESM).

Sortrygget Hvid Vipstjert

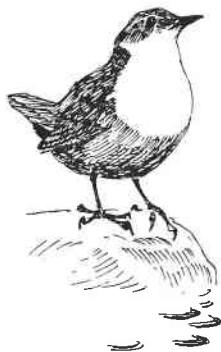
16/3 1 R Barager Næbbe, Spodsbjerg (NRA). 25/3 1 han R/S Emtekær Nor (LBR). 31/3 1 2k han R/N Horseklint (SG). 3/4 1 R Davinde Grusgrave (RYT).

Silkehale

6/2 80 R Grævlingevænget, Nyborg (ESM). 18/2 100 R Enebærodde / Egensedybet (CJB). 6/3 106 R Munke Mose, Odense Å (JHJ). 7/3 80 Stær-mosegårdsvej, Odense (AVL).

Vandstær

9/2-9/3 4 R Odense Å, Dalum Papir-fabrik (HMØ m.fl.).

Vandstær ved Egebjerg Mølle
9 dec. 88

Rødhals

21/4 500-1000! R Fynshoved (MRP).
22/4 300 R Fynshoved (KHL, RYT).

Sortstrubet Bynkefugl

11/4 1 R Bøjden Nor (EDA).

Ringdrossel

17 observationer af 31 fugle.

Misteldrossel

23/3 59 N Horseklint (SG).

Græshoppesanger

29/4 1 SY Egebjerggård Skov (JHJ).
6/5 1 SY Fyns Hoved (MMJ, NBJ).
10/5 1 SY Holmeskoven, Gelsted (OHS).
10-13/5 1 SY Tåsinge Vejle (EEE m.fl.).

Sivsanger

30/4 1 SY Tryggelev Nor (HKN). 2/5
1 SY Eskør (MMJ). 3/5 1 SY Husby
Strand (MMJ). 5+7/5 1 SY Sundet,
Faaborg (LBR, FSH). 9/5 2 SY Fak-
kemose (EEE). 10/5 1 R Tryggelev
Nor (NBJ).

Kærsanger

4/5 1 SY Arreskov (FIE) og 1 SY
Horseklint (NBJ) tangerer den hidti-
digt tidligste observation.

Drosselrørsanger

11/5-skrivende dato (20/5)- 1 SY
Brændegård Sø (LBR, GJØ m.fl.).

Tornsanger

22/4 1 R Gulstav (SØB) tangerer hid-
til tidligste.

Munk

16/2 1 R Mullerup Skov (TMØ).

Rødtoppet Fuglekonge

1 Thuro Østerskov blev en af fuglene
fra sidste periode set frem til 23/2
(JSA, ESM, AB). 12/4 1 RI
Egebjerggård Skov (JHJ).

Lille Fluesnapper

7/5 1 SY Vesterskov, Gulstav (SØB).

Pungmejse

13/4 1 Ø Hov Nordstrand (THH,
MSN, SG). 23/4 1 NØ Hov
Nordstrand (THH, RYT).

Pirol

8/5 1 "grøn" R Fakkebjerg (THH).
9/5 1 SY Østerskov, Gulstav (THH).
12/5 1 OF Gulstav Mose (RSJ) og
12/5 1 SY Eget, Gulstav (EEE).

Rødrygget Tornskade

5/5 1 hun R Fyns Hoved (SG, EEE)
tangerer den hidtil tidligste.

Ravn

20/2 49 R Gelskov (LBL).

Bogfinke

21/4 31200 NØ Hov Nordstrand
(RYT).

Bogfinke/Kvækkerfinke

16/3 5000 N Hov Nordstrand (RYT).

Gulirisk

9/5 1 SY Keldsnor Fyr (THH).

Hvidsiskan

8/3 1 R Sibirien (PVR, FSH m.fl.).

Lille Korsnæb

Horseklint: 13/3 115 N, 18/3 224 T
og 19/3 242 N (SG, THH, MRP).

Stor Korsnæb

11/2 1 DØD Pårup Skole (TSK). 20/2
1 grøn R Flyvesandet (SG).

Laplandsværling

11/3 1 T Flyvesandet (THH). 11-14/3
1 han R Monnet (EEE m.fl.). 15/3 2
R Fyns Hoved (TSK). 2/4 2 V Flyve-
sandet (THH). 14/4 1 Ø Horseklint
(SG).

Snespurv

27/2 100 R Mågeøerne, Bogense
(JSA).

Hortulan

3/5 2 R/T Horseklint (MSN, THH).
5/5 1 R Fyns Hoved (HKN m.fl.).

Forårsankomst for udvalgte arter

Art	2002	2003	Sted	Observatør
Sorthalset Lap.dyk.		28/3	Arreskov Sø	FIE
Atlingand	3/4	16/3	Nørreholm, Ærø	NAN
Hvepsevåge	-	2/5	Gulstav	SØB
Rød Glente	-	24/2	Hov Nordstrand	EDA
Rørhøg	19/3	3/3	Gulstav	SØB
Fiskeørn	3/4	19/3 (30/3)	Frederiksøen, Svendborg	NRA
Dværgfalk		20/3	Husby Strand	MMJ
Lærkefalk	1/5	23/4	Hov og Gulstav	flere
Klyde	12/2 (14/3)	12/3	Bøjden Nor	LBR
Lille Præstekrave	29/3 (11/4)	23/3	Brændegård Sø	GJØ
Dværgryle		6/5	Husby Strand	MMJ
Temmincksryle	26/4	1/5	Husby Strand	THH
Brushane	29/3	14/3	Ølundgård	JEB
Lille Regnspeve	19/4	20/3	Snaremosen, Klæsø	AB
Sortklire	25/3	25/3	Tryggelev Nor	NBJ
Hvidklire	23/3	13/4	Horseklint	flere
Svaleklire	1/4	24/3*	Firtalsstrand	SG
Tinksmed	22/4	26/3 (19/4)	Sandholt	EDA
Mudderklire	29/3 (24/4)	2/4	Davinde Grusgrave	RSJ
Sildemåge	11/3	11/3	Lehnskov Strand	TMØ
Splitterne	10/3	9/3	Flere steder	flere
Fjordterne	14/4	16/4	Slambassinnet og Fyns Hoved	MSN, MLN
Havterne	5/4	12/4	Flere steder	flere
Dværgterne	26/4	17/4	Tryggelev Nor	MSN, SG
Sortterne	1/5	21/4	Tryggelev Nor	OHG m.fl.
Gøg	2/5	30/4	Flere steder	flere
Mursejler	1/5	29/4	Arreskov Sø	EEH, NBJ
Vendehals	21/4#	24/4	Fyns Hoved	KHL
Hedelærke	10/3	10/3	Flyvesandet	THH

Digesvale	18/4	29/3 (15/4)	Arreskov Sø	SG
Landsvale	7/4	13/4	Flere steder	flere
Bysvale	12/4	21/4	Flere steder	flere
Skovpiber	23/4	19/3 (13/4)	Fyns Hoved	MRP
Gul Vipstjert	21/4	18/4	Tryggelev Nor	ELM
Hvid Vipstjert	16/2* (5/3)	28/2*	Odense Å, Brobyværk	PEB
Nattergal	-	4/5	Fredmosen og Gulstav Mose	SØB
Rødstjert	21/4	17/4	Søgård, Sydlangeland	ELM
Bynkefugl	23/4	22/4	Fyns Hoved	flere
Stenpikker	31/3	28/3	Bøjden Nor	PDP
Ringdrossel	19/4#	7/4	Fyns Hoved	THH
Græshoppesanger	3/5	29/4	Egebjerggård Skoven	JHJ
Sivsanger	28/4	30/4	Tryggelev Nor	HKN
Kærsanger	-	4/5	Arreskov og Horseklint	FIE, NBJ
Rørsanger	1/5	24/4	Tåsinge Vejle	TMØ
Gulbug	-	6/5	Gulstav	SØB
Gærdesanger	22/4	21/4	Klise Nor	OHG
Tornsanger	1/5	22/4	Gulstav	SØB
Havesanger	-	27/4	Snarup Mose	FIE
Munk	11/3*	20/3*	Nørresø	EEH
Skovsanger	-	23/4	Hov Nordstrand	THH, RYT
Gransanger	12/3*	13/3	Sundet, Fåborg	PDP
Løvsanger	25/3 (18/4)	15/4	Egebjerg Skoven	JHJ
Grå Fluesnapper	-	1/5	Mullerup Skov	TMØ
Broget Fluesnapper	23/4	21/4	Flere steder	flere
Pirol	-	8/5	Fakkebjerg	THH
Rødryg, Tornskade	-	5/5	Fyns Hoved	SG, EEE

En asteriks, eksempelvis 16/3*, angiver at arten er set væsentlig tidligere, men at dette ikke regnes som egentlig forårsankomst.

Steder med 2 datoer angiver datoen i parentes eks. (11/3) næstkommende observation af arten. Angives kun, hvor der er lang tid imellem.

Punkttællingsprogrammet

Nedenstående er sakset fra DOF's hjemmeside. Det er formodentligt for sent at lave punkttælling af ynglefugle i år, med mindre man er særdeles hurtig. Til gengæld er der god tid til at lægge en vinterrute. Fyns Amt er meget dårligt dækket, der er kun 21 ruter, så det er bare med at komme op af sofaen. De eksisterende fynske ruter kan ses på DOF's hjemmeside.

Hvorfor tælle fugle?

Solsortens melodiske sang en lun af-ten i maj og vibens tumlende flugt over markerne i det tidligere forår gør livet værd at leve. Fugle er en vigtig kilde til oplevelser for en stor del af den danske befolkning. Alene af den grund er det vigtigt at vide, hvordan almindelige danske ynglefugle som vibe, sanglærke og stær klarer sig i det danske landskab.

Fugles tilstedeværelse, fravær og bestandsudvikling kan fortælle os om de biologiske konsekvenser af den måde, vi forvalter vores landskab på. Ved hjælp af fugletællinger er det muligt at følge effekterne af menneskets påvirkning af naturen og samfundets indsats for at beskytte natur og miljø.

Fugletællinger i DOF's punkttællingsprogram er en af de DOF-aktiviteter, der har vundet størst anvendelse i naturforvaltningen, især er de anerkendt som et vigtigt redskab i naturovervågningen. Tallene benyttes bl.a. i publikationerne "Tal om natur og miljø" fra Danmarks Statistik og "Miljøindikatorer" fra Miljø- og Energiministeriet samt i Skov- og

Naturstyrelsens "rød- og gullister" over truede og hensynskrævende dyr og planter i Danmark. Desuden indgår data fra punkttællingerne i et fælles-europæisk indeks, der udarbejdes for at beskrive og sammenligne bestandsudviklingen for de enkelte arter i forskellige områder af Europa.

Når du fra radio, fjernsyn eller aviser f.eks. hører, at stæren, gråspurven og viben er gået tilbage, er det næsten hver gang viden, der stammer fra punkttællingerne.

Baggrunden for punkttællingsprogrammet

Punkttællingsprogrammet handler om overvågning af fuglebestande. DOF har formuleret en overvågningsstrategi, hvor nøgleordene er "arter", "lokaliteter" og "levesteder". Punkttællingerne indgår i de dele af strategien, der vedrører "arter" og "levesteder". Punkttællingsprogrammet startede i 1975 med vinterfugletællinger, og i 1976 taltes for første gang ynglefugle. Punkttællingerne er blandt de ældste fugletællingsprogrammer i Europa. Det bærende element i punkttællings-programmet er

de frivillige optællere, der udfører tællinger under vejledning af lokale koordinatore fra DOF's lokalafdelinger. Punkttællingsprogrammet koordineres fra Fuglenes Hus, i samarbejde med de lokale amtskoordinatore og i samråd med en faglig følge-gruppe bestående af folk fra forskningsverdenen og myndighederne.

Formål med punkttællingsprogrammet

Formålet er at indsamle data om de danske fuglebestande, og anvende disse data i forbindelse med beskyttelse af Danmarks fugle og natur og i videnskabelige sammenhænge. Til forskel fra de fleste andre fugleundersøgelser, fokuserer punkttællingerne på almindelige fuglearter. Ved hjælp af punkttællinger kan man følge bestandene af selv meget talrige arter som f.eks. solsort og bogfinke. Når fugle øges eller mindskes i antal, betyder det mange gange, at noget i vores natur forandrer sig. Ved hjælp af punkttællingerne er man f.eks. blevet opmærksom på, at viber og lærker i en lang årrække har haft det svært i det danske agerland. Punkttællingsprogrammets vigtigste opgave er at slå alarm, før det går galt!

Punkttælling - kort fortalt

Ynglefuglene tælles i perioden 15. maj - 5. juni.

Vinterfuglene tælles i perioden 20. december - 20. januar.

Fuglene tælles én gang om året ved hjælp af punkttællingsmetoden. Hver optæller fordeler ca. 10-20 punkter på en rute i naturen og tæller alle fugle set og hørt på hvert punkt i løbet af 5 minutter. Det hele gentages året efter. En typisk punkttælling tager 3-4 timer, afhængigt af hvilket transportmiddel, man anvender. Der tælles årligt på ca. 400 ynglefugleruter landet over.

Vi har brug for flere tællere!

Vi er interesserede i nye ruter fra alle egne af landet og i alle naturtyper - Der er dog et særligt stort behov for nye ruter på Lolland-Falster, Fyn og i det sydlige Jylland

Lyst til at deltage?

Kontakt DOF-Fyn's lokale koordinator Henrik Kingo Andersen, Storceløkken 71, 5270 Odense N, tlf. 66 18 33 92

- eller

DOF v/Henning Heldbjerg på e-mail: henning.heldbjerg@dof.dk, tlf. 33 31 44 04, Fuglenes Hus, Vesterbrogade 14Q, 1620 København V.

Turrapporter

Ørneturen til Skåne

Af Ulf Eschou Møller, Herning

Ole Runge var med på turen, stor tak til ham for illustrationer.

På noget der må have været en kold mørk vinteraften, fik en af amtets aktive ornitologer den fremragende idé, at arrangere en ørnetur til Skåne. En idé der kunne realiseres, og komme mange til glæde... Ophavsmanden til både idéen og alt det praktiske arbejde denne ville medføre, var såmænd Svend Erik Petersen fra Ringkøbing.

Idéen omfattede en endagstur til nogle af Skånes bedste lokaliteter for ørne, såvel som en lang række øvrige fugle. Selvom Svend Erik har været i Skåne flere gange end vi andre kan tælle, er det jo ikke en skade til, at få et par supplerende guider med på turen. Derfor blev Svend Eriks bror Peter Petersen kontakten såvel som Flemming Byskov, formanden fra DOF-Fyn. På denne måde blev hele arrangementet et samarbejde imellem de to lokalforeninger, og dette gav en god mulighed for at møde andre ornitologer end dem vi oftest møder.

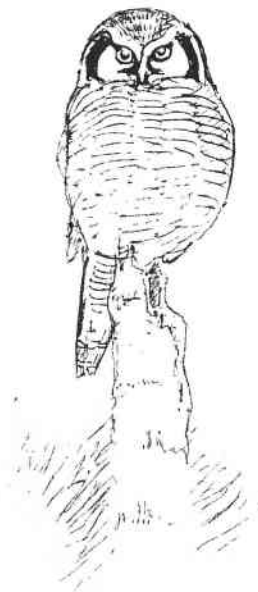
Turen startede officielt kl. 3 natten til lørdag den 1. marts, hvor turens deltagere fra det meste af amtet mødtes ved Herning Turisttrafik garage. Her var der både god mulig-

hed for at få parkeret bilen, og få gnubbet det værste søvn ud af øjenkrogene. De fleste fandt sig hurtigt til rette i bussen, og der blev nok småslumret en del indtil vi nåede Odense. Her stødte ca. 15 fynboer såvel som et TV hold fra Danmarks Radio på bussen, og vi kunne atter drage videre mod Sjælland og Sverige. Efter et kort stop ved Vallensbæk station hvor turens sidste deltagere steg ombord, drog vi mod det forjættede ørneland i Skåne, og det varede ikke længe inden jeg fik mit første nye kryds: Øresundsbroen!

Det første stop i Sverige blev ved Skryllegården, hvor en Høgeugle havde holdt til i længere tid. Jeg var fuld af håb, men forventede ikke at se fuglen, idet den tilsyneladende var blevet lidt ustabil på det sidste. Eller var det blot svenskernes ellers så fortræffelige "varslingssystem", der midlertidigt var sat lidt ud af spillet? Jeg tror de fleste trængte til at få rørt benene efter den smålange tur, så det varede ikke længe inden vi blev lidt spredt i skovområdet i vores eftersøgning efter Høgeuglen.

Heldigvis varede det ikke mere end en halv time inden et par unge øjne havde fundet uglen, der er en sjælden vintergæst. De fleste stod allerede og nød synet af uglen, mens vores lille udbryder gruppe kom ilende med tungen hængende langt ud af halsen.... Og hovedpersonen var såmænd ret ligeglad med alt det påstyr, den sad fortsat og skulede efter bytte fra en trætop. Dette er dog helt typisk for Høgeuglen, der yngler relativt langt mod nord, og derfor ikke møder vestjyske ornitologer til dagligt.

Uglen er ca. 40 cm lang. Den ligner ingen af de øvrige uglearter i Europa, idet den har en særegen form med en

meget lang hale og en plump krop. Navnet har den fået fordi den minder om en høj med dens tværbandede underside og lysende gule øjne. Ryggen er brunsort med hvide "perlekæder" ned ad ryggen, der danner et V, og desuden har den en lys nakketegning der får det til at se ud som om den har "øjne i nakken".

Der var nok mange på turen der fik sig en ny art der! Det gjaldt i hvert fald for mig, og det var lidt af en drøm der gik i opfyldelse, for jeg har i næsten 10 år glædet mig til at se den. At vi så tilmed fik set den så godt, det er jo bare en ekstra gevinst!

Efter denne store succes oplevelse begav vi os ud i det Skånske landskab, der på en eller anden måde virker så anderledes en det vi er vant til fra Danmark. Der er store vidder med indslag af små lunde, store gårde, fugle, store sten m.m. Det lyder godt nok som Vestjylland, men det er altså anderledes. Fra bussen kunne karakterfuglene observeres: ravne, glenter, musvåger, grågæs mv. mens vi fik særdeles kyndig vejledning fra de tre guider der kunne fortælle om alt lige fra fugle, botanik, geologi, kulturhistorie og såmænd også røverhistorier fra "bandens" (Svend Erik, Peter og Flemming) ture til det Skånske i forudtids tid....

Det næste større holdt på turen blev ved Fyledalen, der er mest kendt for ynglende Kongeørne. Kaffen og den meget smukke natur i Fyledalen blev nydt, men Kongeørnene viste sig des-

Dvärgvärpling - Kåningsbo Hammar - Skåne - mars 03

være ikke. Det blæste også kun en svag brise, og de store vingefang kræver normalt lidt mere vind for at komme på vingerne. Til gengæld fik vi da set pinden hvorpå den sad, samt to reder (en gammel og en ny). Mens vi var ved Fyledalen mødte vi en dansk ornitolog (ligealdrigt hvor man er i verden slipper man aldrig helt for Ecco sko og Fjällräven rygsække), og det viste sig at være ganske heldigt. Han gav os nemlig et tip om hvor en Dvärgvärpling holdt til. Netop som vi var ved at forlade Fyledalen for at køre mod Kabusa Skjyttfelt, strøg en ung havørn hen over bussen, så ørn fik vi da set i Fyledalen.

Ved ankomsten til Kabusa mødte der os synet af en stubmark med køer, et læhegn og 15 svenskere. Det mest sjældne syn i denne sammenhæng må have været de 15 svenskere, men heldigvis lykkedes det Henrik Knudsen og jeg, at få fundet fuglen, der fløj i

Skjyttelmark ved Kåningsbo - Skåne - Røde glenter - 1. mars 03 - Ole Q. Jørgen

skjul ved læhegnet. Her viste den sig meget svær at finde, men når det endeligt lykkedes var det et flot syn. Denne lille brune værling med den kastanjerfarvede kind og issestribede, fint stribede bryst og flanker, lyse vingebånd og øjenring var ligeledes et flot syn. Og endda et af de mere sjældne af slagsen! Dvärgvärpling yngler i åbent, sumpet birke- og gran-skov samt i pilekrat fra Nordfinland og videre østpå. Den trækker normalt østpå så langt som til Kina og Sydøstasien, så det er noget bemærkelsesværdigt at den finder på at overvintre i det Sydsånske. Der var næsten ingen der havde set Dvärgvärpling før så den vakte naturligvis glæde i bus-sen. Selv turens leder Svend Erik fik dermed en ny art, mens de øvrige to

guider fik genopfrisket deres 15-20 år gamle obs.

Vi fortsatte turen rundt i Skåne og besøgte flere af de gode lokaliteter, men det ville bare ikke lykkes for os at finde ørne. En forklaring kunne være den lange periode med hård frost, der havde fået søerne til at fryse til, og dermed er var en del af fødegrundlaget for ørnene også draget videre. Det er jo altid vilkårene man er oppe imod, når man har med naturen er gøre, den er jo uforudsigelig. Men synet af glenter, musvåger, ravne, stor tornskade mv. kunne dog nydes inden vi kom til et af turens sidste stop. Her lykkedes det at finde en ung Kongeørn, der kredsedde over en skov langt borte. Så her kom teleskoperne til de-

res ret, men når først den var fundet, så er det jo et flot syn vi sjældent ser.

Ved samme lejlighed trak Svend Erik en af hans mange kaniner op af hatten. Han havde nemlig købt fastelavnsboller til hele bussen. Dette var både i anledning af fastelavn og fordi der havde været så stor opbakning til turen, at bussen var fyldt. Den nød vi så til den medbragte termokaffe/the eller en kop friskbrygget fra bussens Mega-kaffebrygger (fri kaffe hele dagen for den nette sum af ti danske kroner). På denne måde blev vi så-mænd både mætte i maven, og af oplevelser.

Da vi begyndte at rulle hjemad, kunne vi så konstatere, at Skåne ikke bød på mange ørne denne dag, men hvad gør det når man har så fine oplevelser med Høgeugle, Dværgværling, Glen-ter, Ravne og meget mere....

(Der blev også set gammel Havørn/red)

Jeg var i hvert fald fuld tilfreds med ubyttet, som vi fik for sølle 250 kr. !!!! Når man tænker over det, er det jo sindssygt billigt i forhold til så mange andre ting man belaster sig selv med økonomisk. En biografbillet koster eksempelvis ca. 65 kroner, og filmen varer sjældent mere end to timer. Desuden tæller en ørn ikke på din artsliste, hvis du alligevel skulle være så heldig at se en... (Det passer nu ikke helt, for jeg har hørt om et par finner, der har lavet en liste over fugle de har set på TV. Det eneste man kan udlede af dette er vel, at der er for mange mørke timer i Finland, eller også er de ikke rigtigt kloge.....).

Til hjemturen havde Svend Erik arrangeret en lille tipskupen med fuglespørgsmål, og hovedgevinsten var Den Store Fuglebog fra L&R Fakta (i

Havørn på Peberholm - 1. marts - 03

lille udgave kendt som Fugle i Felten, der efter min mening er markedets bedste field guide). Alle deltog, og ved hvad der må have været et statistisk tilfælde (eller fair play) fik vi alle 13 rigtige, så den heldige vinder blev fundet ved lodtrækning. En enkelt fugleoplevelse blev det også til på hjemvejen inden vi nåede Sjælland og dagsregnen der havde plaget Danmark (mens vi havde tørt vejr og

endda lidt sol). En vandrefalk holdt nemlig til på Peberholm, der er den kunstige ø der blev "bygget" i forbindelse med byggeriet af Øresundsbroen.

Alt i alt en fantastisk tur vi alle sent vil glemme, og i samme ombæring skal der lyde en meget stor tak til turens guider der på mange måder supplerede hinanden fortræffeligt. Peter Petersen for hans kyndige vejledning om Skånes geologi, botanik og fauna. Flemming Byskov for hans historier om fugle og fuglefolk. Og sidst men ikke mindst Primus Motor i hele arrangementet Svend Erik Petersen, for hans vejledning, historier, kaniner i hatten og organisationsevne der bragte en veltillægt tur med sig. Det er alle tiders, når nogen tager initiativet og får skabt en tur der kan glæde alle.

Derfor er jeg også så flabet, at jeg på alle deltageres vegne vil sige tak for en god tur, og gerne på gensyn!

Ærø på langs og på tværs

Af Hans Rytter

Søndag den 9 marts mødtes 19 håbede fulde fuglefolk på Rudkøbing Havn, med den hensigt, at benytte dagen til at beskue fuglelivet på Ærø.

Sigtbarheden i havnen var ret begrænset - ja nærmest ikke eksisterende - på grund af tåge. Nu havde vi besluttet at tage af sted, så det gjorde vi...

Efter ankomsten til Marstal, hvor vi blev modtaget af Torben i sin mors VW Transporter, gik turen til

Ærøshale, syd for Marstal. Første indtryk var 7 Pibesvaner der lå og rastede i det stille vand inde i kroen. God start!

Efterfølgende gik turen ud over halen. På en bundgarnspæl fandt vi en Splitterne rastende – årets første i amtet.

Ærøshale, Marstal (10:20-12:30): Knopsvane 2 R (Ph), Pibesvane 7 R, Sangsvane 5 R, Grågåas 2 R, Gravand 9 R, Taffeland 2 R, Troldand 60 R, Bjergand 18 R, Ederfugl 2000 R (+ ph), Havlit 11 R (Ph), Toppet Skallesluger 3 R, Stor Skallesluger 4 Ø, Blishøne 250 R, Strandskade 3 R, Stor Præstekrave 6 R, Almindelig Ryle 1 R, Rødben 7 R, Splitterne 1 R, Engpiber 2 R, Skærpiber 1 R, Stær 1 T, Rørspurv 1 R, [RYT, BSN, EDA, DOF Fyn tur]

Klokken 12:00 blev madpakkerne spist, og efterfølgende gik turen mod Voderup Klint. Ved Langagre stoppede vi op for at se på en flok rastende gæs, der ud over Grågåas også viste sig at tælle 2 Blisgæs.

Langagre, Ærø (12:40): Blisgåas 2 R, Grågåas 45 R, Musvåge 1 R, Ringdue 200 R (+), Sjagger 100 R, Vindrossel 1 R, Misteldrossel 1 R, Stær 50 R, Bomlærke 1 R, [RYT, BSN, EDA, DOF Fyn tur]

Voderup Klint blev et flop på grund af tågen. En særlig tæt tågebanke havde besluttet sig for at rulle ind

over øen lige medens vi besøgte den ellers særdeles spændende lokalitet.

Næste stop blev Vitsø Nor. Her var det mest interessante at finde på havsiden...

Vitsø Nor, Ærø (13:40-14:00): Fiskehejre 1 R, Grågåas 4 R, Taffeland 5 R, Ederfugl 1000 R (Ph), Havlit 200 R (+ ph), Blishøne 12 R (+), [RYT, BSN, EDA, DOF Fyn tur]

En enkel tur deltager blev så "Cola-syg" at vi måtte ind i Brugsen i Søby for at fouragerer lidt. Efterfølgende tog vi en tur på havnen for at se på måger, og om der skulle være en enkel Husrødstjert? Det var der ikke!

På vej tilbage mod Marstal besøgte vi først Søbygård, med dens store skanse og flotte voldgrav der er under restaurering. Det blev turens kulturelle og historiske indslag...

Ad snirklede kommuneveje fortsatte vi mod Stokkeby Nor. I bunden af Revkrog var der lidt gang i fuglene så stoppede op for at se nærmere på sagerne:

Revkrog, Strandhuse - Vrå, Ærøskøbing (15:00-15:20): Knopsvane 3 R, Sangsvane 79 R, Krikand 1 R, Hvinand 4 R, Strandskade 40 R, Stor Præstekrave 20 R (+), Dobbeltbekkasin 2 R, Stor Kobbersneppe 1 R,

Gærdesmutte 1 SY, [RYT, BSN, EDA, DOF Fyn tur]

Den Store Kobbersneppe blev ligeledes amtets første i år.

Sidste stop inden vi skulle finde færger i Marstal blev Stokkeby Nor.

Stokkeby Nor, Ærø (15:30-15:50): Fiskehejre 1 R, Sangsvane 4 R, Grågåas 146 R, Bramgåas 1 R, Gravand 14 R, Pibeand 350 R (+), Krikand 100 R (+), Gråand 200 R, Spidsand 100 R (+), Vibe 100 R, Dobbeltbekkasin 6 R, [RYT, BSN, EDA, DOF Fyn tur]

En rigtig "fed og smattet" lokalitet, der godt kunne have fortjent noget mere tid...

De hårdeste af "drene" blev på dæk under hele overfarten til Lange-land! Og der var ellers meget at se på.

Marstal - Rudkøbing (17:20-18:20): Toppet Lappedykker 10 R, Canada-gås 22 R (På Fårevejle), Mørkbuget Knortegås 10 R, Pibeand 7 R, Ederfugl 10000 R (Anslået), Fløjsand 1 V, Toppet Skallesluger 2000 R (Anslået), Tårnfalk 1 T (Mod Strynø), Hjejle 4 SV, [RYT, BSN, EDA, FSH]

Desværre åbenbarede den ellers forventede Kongeederfugl sig ikke...

Vel ankommet til Rudkøbing Havn skiltes vi efter vel overstået tur. På trods af det dårlige vejr fik vi da set en del fugle, og mange turdeltagere gav udtryk for, at det måske ikke var så dårlig en ide at besøge øen en gang imellem. Der er i hvert fald nogle gode lokaliteter der må kunne trække et hit med jævne mellemrum...

Skåne 21.-23. marts 2003

Kirsten Halkjær Lund

Hvordan tændes et komfur?

På Skåneturen 20-22. marts 2003 var vi 15 deltagere og de 2 turledere, Michael Mosebo Jensen og Flemming Byskov. Fordelt i 5 biler gik turen fredag eftermiddag mod Vesslarp lidt SV for Lönsboda i NØ Skåne. De først ankomne frøs fælt, da de måtte stå tre kvarter og vente udenfor, før

de sidste ankom. Den sidst ankomne bil, hvor jeg selv var med, havde kørt en lille omvej...; men vi havde til gengæld set en flot Skovhornugle i vejkanten og en ubestemt ugle flyve ind foran billygterne. Ved indkvarteringen i en stor hytte annoncerede de svenske værter to regler: ingen rygning og ingen sko indenfor. Den sid-

ste regel fik nogle til at ærgre sig over glemte hjemmesko. Flemming bød på Refsvindinge øl og Rudi på hjemmelavet kryddersnaps, der blev indtaget sammen med lidt mad inden første fælles programpunkt – uglelyttetur. Før der kunne laves kaffe/the til turen, måtte de svenske værter forbi igen for at vise os, hvordan komfuret tændes (!) – en timer på væggen sørgede for, at et glemt komfur ikke fik lov at stå tændt på ubestemt tid. Uglelytteturen gav et kaldende, brunstigt Rådyr – stort set eneste lyd i natten.

Elge eller tørvefabrik

Næste morgen kunne vi glæde os over de smukke omgivelser, vi boede i – lige ned til en sø. Et godt bytte for det vandrerhjem i Lönsboda by, der har huset DOF-Fyn på de sidste tre ture. Vandrerhjemmet i Lönsboda var optaget af et hornorkester. Morgentur i nærmiljøet, hvor der ifølge vores værter skulle være 5-6 Tjur – gad vi de hvornår de sidst var set? Vi så i hvert fald ingen. Til gengæld gik der ikke mange minutter før Sortspætten lod høre fra sig. Den sad tæt ved i et udgået træ uden krone, hvor den kiggede frem – en god start på dagen. Grønspætten lod sig også både høre og se. Bagefter gik turen mod Svinön. Michael Mosebo ved, som den pædagog han er, at det er de færreste, der fanger tingene i første hug, så vi tog lige den samme runde et par gange... Senere samme dag kom vi forbi igen, så alle kunne efterhånden genkende stedet. Stille listede vi af sted og hørte

svagt (nogle mente dog tæt på) Urfugle. Ingen Tjur. Fyrremejsen kaldte. Så gik turen mod Väko Myr ved Håkönen og en gåtur ud til højen, hvorfra der på sidste års tur var hørt Tjur og set Urfugl. På vejen slog en lille gruppe en afstikker for at finde Lille Flagspætte. I mens så vi andre to elge – en ko og dens kalv. Stine Dalsskov var primært med på turen for at se elg, og da det var hende der først opdagede de to majestætiske dyr, må vi sige, hun fik sit ønske opfyldt. Flemming gav en lektion i bestemmelse af Elg-fæces – den lille fra kalven, den lidt større fra koen og den største fra tyren, næsten helt som i historien om Guldlok. Den lille flagspættegruppe (ja, de hverken så eller hørte den) mødte en venlig svensker, der havde en imponerende teknik til at få sig selv og sin cykel over træstammer og som helt uden opfordring fortalte, at tæt ved lå en gammel tørvefabrik, der var i brug både under 1. og 2. verdenskrig. Således velinformerede nåede de frem til os andre. Stedet bød desuden på to Traner i gang med kurmageriet; de lod sig også på smukkeste vis se og høre næste morgen. På tilbagevejen fløj en Lille Flagspætte pludselig over vejen og den forreste gruppe blev kaldt tilbage med mobiltelefon. Alle fik set den fine spætter, der svirrede omkring som en anden kolibri.

Frokost til alle

Tilbage ved bilerne var stemningen god; den Lille Flagspætte var et pla-

ster på såret for dem, der ikke fik set Elg. Kristian mente at uden Flagspætten var frokosten nok blevet indtaget i et andet humør. Lise havde som den eneste læst turbeskrivelsen her i bladet og stolet på den. Det vil sige, hun havde ikke mad med hjemmefra og havde regnet med at købe ind i det lovede supermarked. Lad det være en opfordring til næste års turbeskrivelse – skriv f.eks. "Medbring hjemmefra mad, der kan indtages gående, da turen ikke vil indeholde længere pauser". Flere havde heldigvis rigeligt mad med, så Lise fik også noget at spise.

Turen gik videre til en gammel jernbane; et sted der udmærkede sig ved en total mangel på fugle – næsten. Det blev til bl.a. Fyrremejse, Topmejse og Blå Kærhøg. Michael havde desværre ikke held til at tilkalde en Hjerpe med sin hundefløjte (han kaldte den selv en Hjerpefløjte og havde efter sigende kaldt en Hjerpe frem en gang). Trætte i bentøjet efter at have gået NØ Skåne og det sydlige Småland tyndt, tog vi til residensen i Veslarp, hvor der lige var tid til en lur og hurtig aftensmad. Som nævnt kendte de fleste til den begrænsede tid, så aftensmaden bestod af dåsegullasch, spaghetti med ketchup, pølser med pulverkartoffelmos, frossen pizza og lignende kulinariske specialiteter. Hertil kunne vi nyde en smuk solnedgang over den frosne sø.

Et brag i mørket

Klokken 18.30 tog vi forhåbningsfulde af sted på uglelyt. Glæden var stor, da der ved første stop var fyldt med svenskere. Cirka 20 min før havde de hørt Spurveugle. Det eneste vi hørte, der lignede en sådan, kom fra en dansk bil, der stoppede 100m fra os. Men Natuglen snød os ikke, og stjernehimlen var flot. Michael annoncerede flot teksten fra Skåneguiden, mens vi kørte, f.eks. næste stop om 1 km er der Spurveugle og Perleugle, om 2 km er der Perleugle etc. Måske var de der, men de forblev tavse. Det var vel simpelthen for koldt. For at øge tempoet og undgå smæld med bildøre blev vi ved de følgende stop siddende i bilerne. Første bil svingende ind, slukkede motoren og lygterne, næste bil fulgte efter, næste og næste og BANG. Henrik Møhrup havde glemt at trække håndbremsen og så ikke i mørket, at vognen trillede, så han kørte lige op i Erik Thomsens anhængertræk. Efter det brag var det utroligt, at skaden ikke blev større. Næsten henne ved vandrerhjemmet opdagede Mogens Ribo en Grævling i billygtens skær; den vraltede af sted i vejkanthen. Så var det tid til en opsummering på dagen og lyt til Perleugle på bånd – det smager da altid lidt af fugl. De fleste gik hurtigt i seng, da næste morgen bød på vækning 04.30. I løbet af natten slog Flemming fingeren, da han ramte sengen ovenover i sin iver efter at udpege uglen – mon turlederen gennemlevede et kompleks i søvne?

Flyvende urfugle

Alle kom op til tiden og så gik turen mod Väko Myr igen og ud til højen, hvor vi også var dagen før. De to Traner tog trompeterende i mod os og snart kunne Henrik M melde om Urfugl – de var langt væk, så det tog noget tid, før vi alle havde fundet fuglene. Senere var de så venlige at flyve af sted, så vi kunne se 14 Urfugle i flugt, hvoraf en mellemlandede i et lille træ. Smukt. En Grønspætte, hun kaldte tæt ved og Erik kunne udpege hullet, som den havde i kikkerten, og som vi var lige lovlig tæt på efter dens smag. Sangsvaner og Ravn fløj over. En Stor Tornskade sås langt væk i et af de utallige kroneløse træer. På vejen tilbage blev det til to Lille Flagspætte, der blev opdaget ved deres spæde trommen. Til sammenligning hørtes en Stor Flagspættes kraftigere trommen. Et par Sortspætter lod deres "allike-skrig" lyde og en Kernebidder fløj forbi. Jeg selv var

glad for at have set en Skovsneppe smutte væk mellem træerne.

1066 Traner

Huset i Vesslarp blev ryddet op og dagens frokostpakke smurt. Turen gik syd på langs Sveriges østkyst ned til Fyledalen. Undervejs blev der stoppet for både Traner og en enkel Havørn. I Fyledalen fortsatte det med Traner, og alt i alt nåede vi op på 1066 Traner den søndag. Rød Glente var også talrig. Nogle blev og så efter Kongeørn i Fyledalen og blev belønnet med en forbitrækkende ung af slagsen, mens andre tog over for at se den døde Elmeskov tæt ved. Det lokale Kongeørne ynglepar så vi ikke noget til. Morgenens var startet i omkring -10°C og i løbet af dagen steg temperaturen mindst 20 grader.

Trætte og fulde af gode fugleoplevelser drog vi sidst på eftermiddagen atter mod Danmark. Tak til alle for en hyggelig tur.

Mandø

En lille snes fuglekiggere drog fra Odense kl. 6.00 søndag den 6. april med Niels Bomholt som anfører. Målet var Mandø, først lagde man vejen om Ballum Sluse for at se Bramgæssene trække fra havet, hvor de overnatter ind på engene for at fouragere. Planen var nær gået i vasken, da nogle snegle – både høje og lave – hos bageren i Toftlund opholdt gruppen. Ankom-

før tøsedrenge. På markerne kunne man udover mange Store Kobbersnepper se især Knortegæs – op mod 1000 - Kortnæbbede Gæs og Bramgæs. På forlandet rastede store flokke af ryler, Lille Kobbersnepper og Hjejle. To Fjeldvåger og en Blå Kærhøg kom også på listen. På et tidspunkt

lettede to bekkasiner, hvilket fik en af deltagerne til at foreslå, at det er derfor, at de hedder Dobbeltbekkasiner – vi lader vedkommende forblive anonym! I byen rastede udover tre Husrødstjerter mange Sang – og Vindrosler. Man forlod øen ved halvfjertiden.

Arreskov Sø

Ti deltagere mødte op på parkeringspladsen ved Sollerup Gård, da Per Bak søndag den 27. april havde tur til Arreskov Sø. Man måtte sande, at aprilvejr kan være drilsk. Det var koldt og småregnende; men man fik varmen på en seks kilometer lang tur. Først gik man over engen ned til fugletårnet ved søbredden. Her var der de sædvanlige lappedykkere og dykænder. Også Krikænder blev det til. Havørnen holdt sig derimod hjemme.

Man fortsatte mod Bredholt, videre ad Magisterstien, langs Rislebækken til "Helvedes Hule og herfra tilbage til gården. I skoven hørtes de første sangere, Løvsanger, Gransanger og Munk. Desuden var der Sangdrossel, Misteldrossel og seks flotte Kernebidere. Enkelte vinterfugle holdt stand, blandt andet Grønsisken og Lille Korsnæb. Turen varede tre en halv time.

TURE DOF-FYN

Storeholm

Søndag d. 17. august.

Mødested: Ristinge Hale kl. 9.00.

Tilmelding til turlleder Niels Bomholt på 62 24 19 59.

Der er mange vadere i vente – og også en enkelt vadetur, så husk badetøj til "overfarten". Der er dog hverken voldsomt dybt eller ekstremt langt, så det bør ikke afholde nogen fra oplevelsen af Storeholms rastende fugle i smukke langlandske omgivelser.

Sydlangeland

Søndag d. 7. september.

Mødested: Dovns Klint kl. 7.00.

Tilmelding til turleder Flemming Byskov på 65 98 22 18.

Det starter med Gule Vipstjerter, Skovpibere og Spurvehøge, hvorefter Hvepsevåger og Røde Glenter tager over - hvis vejret ellers er til det. Tidspunktet er i hvert fald. Der foregår ringmærkning af fuglestationsfolkene, og interessante fugle vil blive forevist.

Træktur til ?

Søndag d. 21. september.

Dagen før bedes interesserede ringe til turleder Hans Rytter på 62 27 20 26 eller 23 34 86 36 og høre, hvor det går hen. Først dér har han taget bestik af vejret og fundet ud af, hvor der er flest trækfugle. Blåvand? Sydlangeland? Knudshoved?

Sort sol

Lørdag d. 11. – søndag d. 12 okt.

Tilmelding til Birthe Sørensen på 65 92 09 12 inden 20. sep. Dette er også deadline for indbetaling af kr. 300,- på giro: reg.nr. 1199, kontonr. 525-7468 c/o Ole Tønder, Jens Juelsvej 32, st. 5230 Odense M til dækning af aftensmad lørdag, morgenmad søndag samt overnatning på Rudbøl Vandrerhjem.

Mødested: P-pladsen ved Dalum Papirfabrik lørdag d. 11. okt. kl.15.00. Turlederne Niels Bomholt og Birthe Sørensen vil gøre alt for at opspore, hvor stærene sælsomt vil formørke himlen denne lørdag. Desuden kan påregnes store mængder af andre fugle i det storflåede marskområde. Hjemkomst søndag aften.

Små pip....

Fugls første sygedag i stedet for barns første sygedag er blevet en realitet på det danske arbejdsmarked. Eske Mortensen fra Nyborg har indgået aftale med sin arbejdsgiver om at hans "omsorgsdage" kan bruges til med minuts varsel at tage på fugletur, hvis vejr eller en mulig ny art skulle tale for det.

Det fynske Havørnepar har det ifølge Erik Ehmsen fortræffeligt og har nu – medio maj – to store unger. Der kan således ses frem til store oplevelser ved Brændegård Sø i slutningen af august, hvor forældrefuglene plejer at lære ungerne at fange Skarver.

Sløruglegruppen har nu sat 46 kasser op, mindst to har været besøgt af Slørugler inden ynglesæsonen. Kasserne bliver undersøgt senere, når eventuelle unger er store, så uglerne ikke forstyrres unødvendigt. I mellemtiden arbejdes med kontakt til gårdejere på Vestfyn og de sydfynske øer. Status over yngleresultatet vil blive bragt i næste nummer.

Oversigt over Karlsmosen er bedst fra sydsiden, da man her har solen i ryggen. Eskild og Reka Nielsen har tilbudt DOF Fyns medlemmer adgang til en bakke på deres jord, hvorfra mosen kan overskues. Man finder bakken ved at køre forbi Egeskov (syvmilestenen), tage første vej til venstre og igen første vej til venstre. Så er man på Assensvej. Man drejer (igen til venstre) ad en grusvej mod nr. 310, efter et lille stykke har man bakken på sin venstre hånd. Kontakt eventuelt Eskild eller Reka på 62 26 17 21.

Mange har henvendt sig til Søren Bøgelund i forbindelse med registrering af Rørhøgen i Fyns Amt. Det ser ud til at antallet af par mindst vil tangere de 108, der var resultatet af den sidste undersøgelse. Alle er fortsat velkomne til at kontakte Søren på 62 56 20 05 med observationer af Rørhøg.

Cafeaftenerne har vist sig at være en stor succes. Modellen med et lille indlæg af faglig karakter fulgt op af small-talk, kaffe, øl eller vand har åbenbart slået an. Der har i gennemsnit været ca. 25 til møderne. Vi skal opfordre bestyrelsen til at arbejde videre med dette.

og husk,
fugle skal ses i naturen